

ÁLLAMPOLGÁRI ISMERETEK

KÖZÉPSZINTŰ SZÓBELI ÉRETTSÉGI MINTAFELADATOK

A 2024. JANUÁR 1-TŐL BEVEZETÉSRE KERÜLŐ VIZSGAKÖVETELMÉNYEK SZERINT

MINTAFELADATOK:

Tételek:

1.

- A) Mit szabályoz az alábbi szerződés szövege? Kik között köttetik és melyek a legfontosabb részei? Említsen még néhány szerződésfajtát, illetve sorolja fel azokat az elemeket, amelyek minden szerződés elengedhetetlen részei! (7)¹

BÉRLETI SZERZŐDÉS

amely egyrészről

név:.....

születési hely, idő:.....

anyja neve:.....

sz. ig. sz.:.....

cím:.....

mint bérbeadó, a továbbiakban: **Bérbeadó**,

másrészről

név:.....

születési hely, idő:.....

anyja neve:.....

sz. ig. sz.:.....

cím:.....

mint bérbeadó, a továbbiakban: **Bérlő**

között a mai napon és helyen az alábbi feltételekkel jött létre:

1. **Bérbeadó** tulajdonát képezi atulajdoni laponhrsz. alatt felvett, természetbensz. alatt lévő nyaraló, a hozzá tartozó négyszögöl kerttel együtt.
2. Tekintettel arra, hogy **Bérbeadó** tartósan külföldön tartózkodik, üdülőjét nem tudja saját céljára használni, ezért azt, a jelen megállapodással céljára bérbe adja **Bérlőnek**, aki az ingatlant ennek alapján bérbe veszi.
3. A bérleti szerződést **Felek** a jelen szerződés aláírásától kezdődően napjáig terjedő határozott időtartamra kötik meg.
4. **Bérbeadó** az üdülőingatlant a jelen szerződés aláírásával egyidejűleg bocsátja a bérlő birtokába.
5. A bérleti díj mint tört évre vonatkozóan Ft/év, évtől pedig Ft/év. **Bérlő** a évre járó Ft bérleti díjat **Bérbeadónak** a jelen szerződés aláírásával egyidejűleg fizeti meg. **Bérbeadó** az összeg hiánytalan átvételét a szerződés aláírásával igazolja. Az ezt követő bérleti díjakat **Bérlő** minden év napjáig, a tárgyévre vonatkozóan előre esedékesen köteles **Bérbeadó** számára kifizetni.

¹ Az egyes tételcímek után megadjuk, hogy a részletes érettségi vizsgakövetelmények melyik (hányas számú) témaköréhez tartoznak.

- Szerződő **Felek** megállapodnak abban, hogy a kikötött bérleti díj összegét a határozott időtartam alatt nem módosítják.
- Bérlő** vállalja, hogy a bérlet tartama alatt a bérleti díjon felül az ingatlan valamennyi költségét viseli, ideértve az ingatlanra vonatkozó adót, a közüzemi díjakat (víz, villany) és egyéb esetleg felmerülő költségeket.
 - Bérlő** az ingatlant kizárólag saját maga és családja, valamint hozzátartozói üdülésére és pihenésére használhatja, azt tovább albérletbe nem adhatja, illetve harmadik személy részére nem hasznosíthatja.
 - Bérlő** jogosult a szerződés aláírásával egyidejűleg készített, és szerződő **Felek** által aláírt leltárban szereplő bútortzatot, berendezési tárgyakat, kerti munkagépeket és szerszámokat a szerződés időtartama alatt, kizárólag a bérlet helyszínén használni.
 - Bérlő** köteles a bérlet fennállása alatt az ingatlant, valamint a 8. pont szerinti berendezési és felszerelési tárgyakat rendeltetésszerűen használni, az üdülőépületet rendszeren és rendszeresen karbantartani, a szokásos és a rendeltetésszerű használatból felmerülő javítási és kisebb felújítási munkákat saját költségén elvégezni.
Bérlő vállalja, hogy a kertet rendszeren karbantartja, a fűvet rendszeresen nyírja, a szükséges növényvédelmi munkákat saját költségén elvégzi.
 - Bérlő** vállalja továbbá, hogy saját költségén a bérlet fennállása alatt egy alkalommal a házat belülről teljes egészében kimeszeli, a nyílászárókat mázolja, továbbá a kerítést átfesti.
 - Bérlő** köteles a bérlet fennállása alatt az ingatlan állagát minden tekintetben óvni, az értékekre vigyázni, a vagyoni védelmet maximálisan biztosítani.
 - Felek** megállapodnak abban, hogy **Bérbeadó**, amikor erre módja van, de legalább évente egy alkalommal előzetes értesítés után jogosult a bérleti szerződés rendelkezéseinek betartását és a rendeltetésszerű használatot ellenőrizni.
 - Szerződő **Felek** tudomásul veszik, hogy a határozott időtartam leteltével a szerződés megszűnik. **Bérlő** kötelezettséget vállal arra, hogy a szerződés megszűnésekor az ingatlant, valamint a 8. pont szerinti berendezési és felszerelési tárgyakat a **Bérbeadó** vagy megbízottja birtokába visszaadja.

A jelen szerződésben nem szabályozott kérdésekre a Ptk.-nak a bérletre vonatkozó szabályai az irányadók.

Szerződő Felek jelen szerződést mint akaratukkal mindenben megegyezőt, jóváhagyólag írják alá.

Kelt:.....

.....
Bérbeadó **Bérlő**

Előttünk mint tanúk előtt:

.....
név név

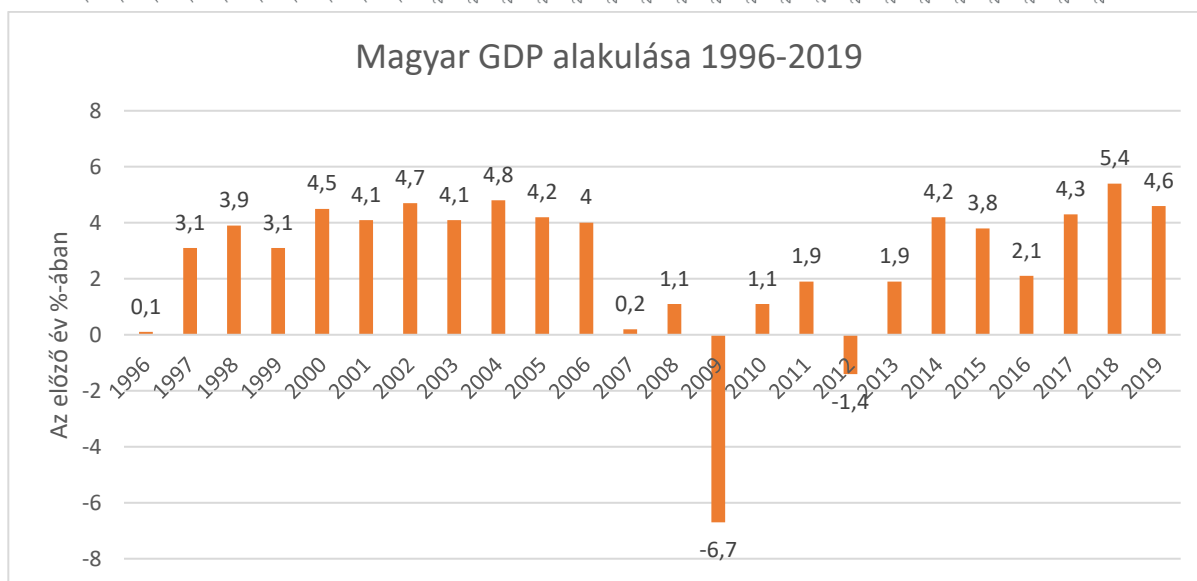
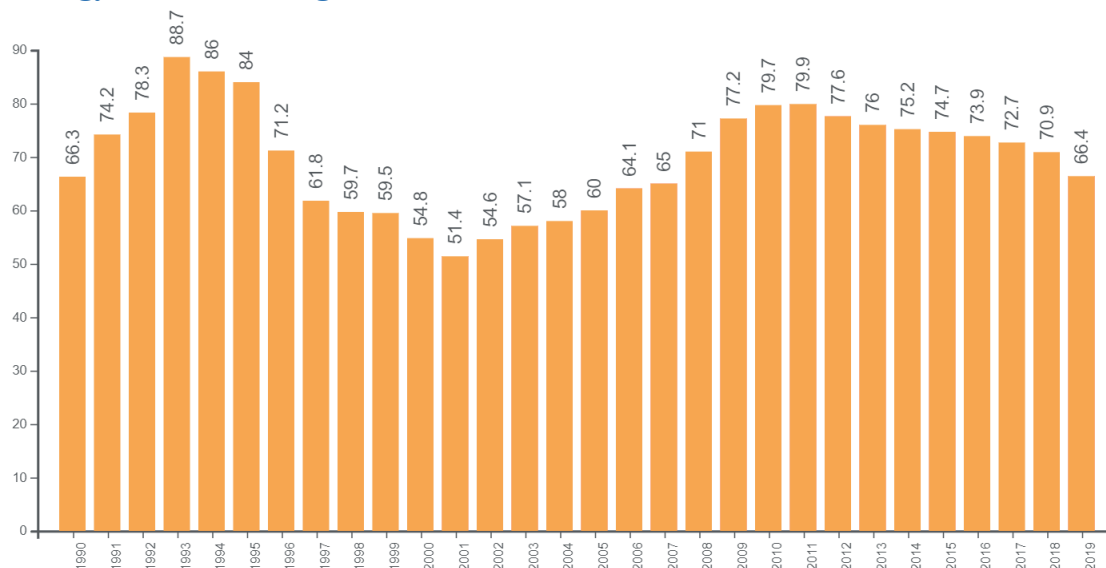
.....
lakcím lakcím

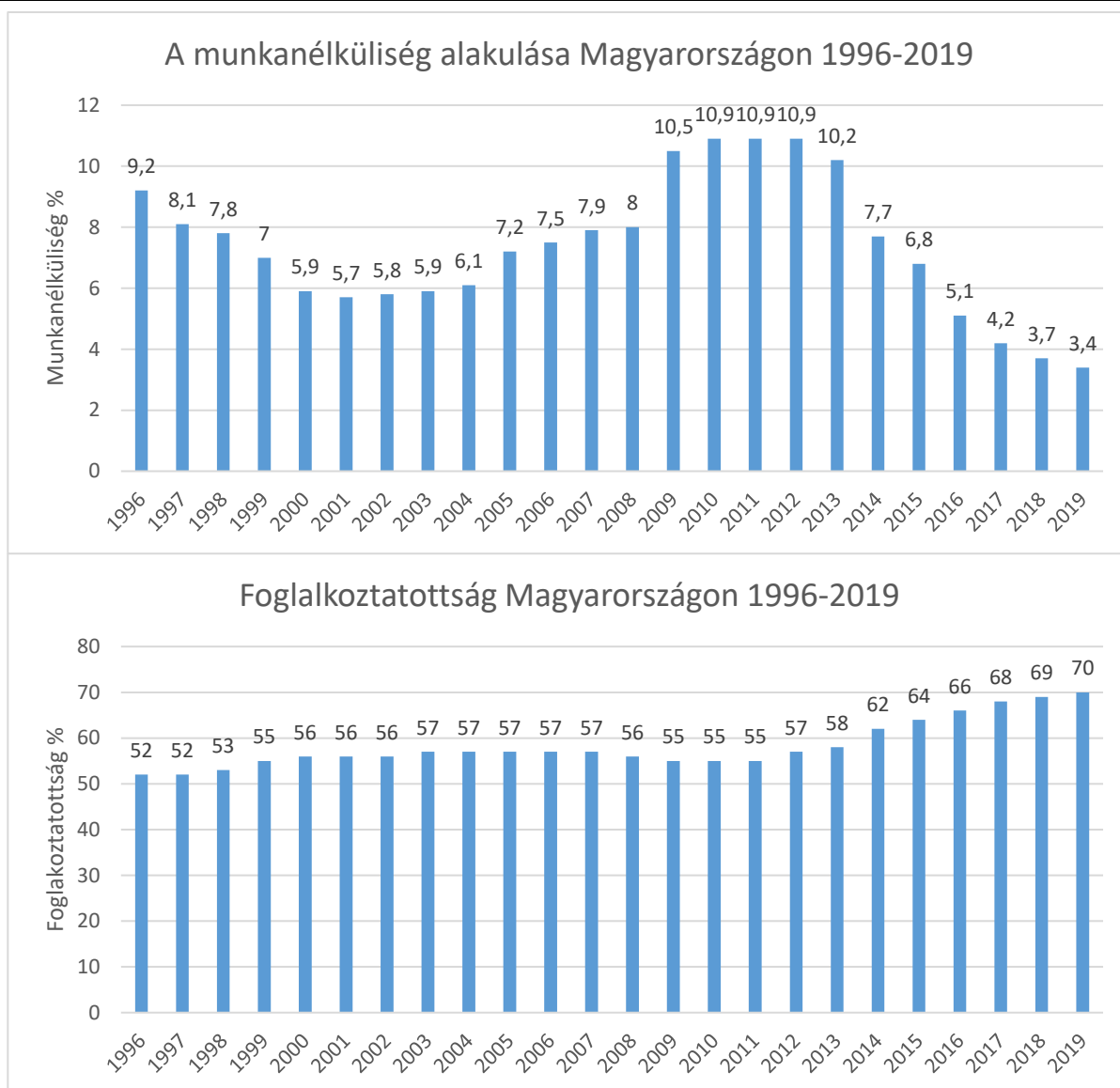
B) Ismertesse az Országgyűlés szerepét, működését és a törvényalkotás folyamatát! (5)

2.

A) Miként tükrözik a fő gazdasági mutatók az ország gazdasági helyzetének alakulását az elmúlt negyed században? Milyen összefüggés figyelhető meg a különböző gazdasági mutatók között? (6)

A magyar államadósság a GDP százalékában 1990-2019

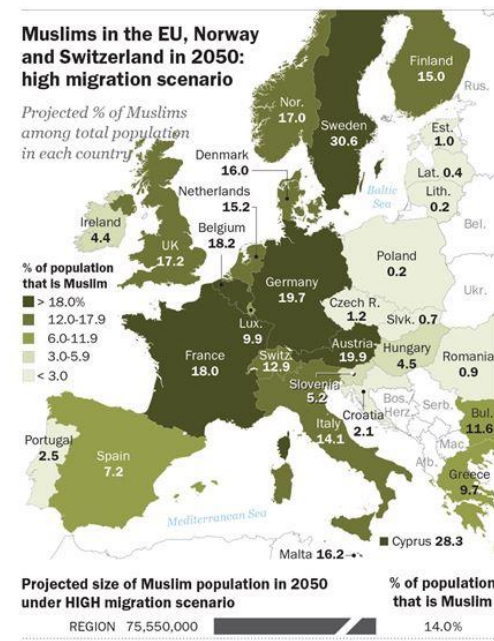
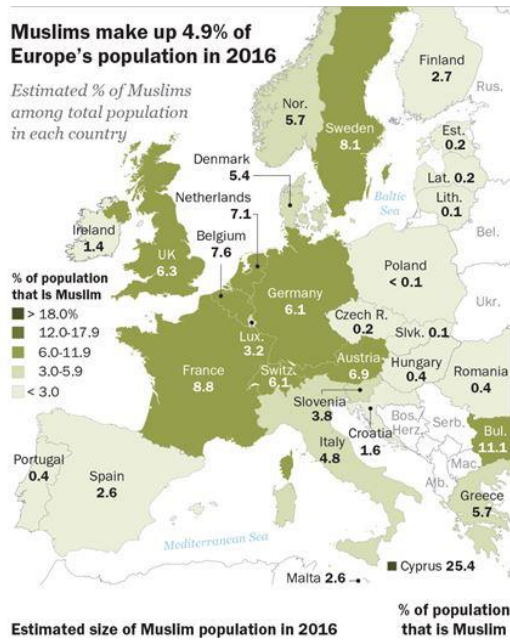

Forrás: KSH

- B) Sorolja fel a legfontosabb állampolgári dokumentumokat, igazolványokat (legalább öt dokumentumot)! Mi az egyes dokumentumok funkciója és milyen adatokat tartalmaznak? (7)**

3.

A) Milyen biztonságpolitikai kihívásra utalnak a mellékelt források? Milyen gazdasági, politikai és kulturális problémát okoz a folyamat Európában? (4)

Muslims make up 4.9% of Europe's population in 2016
A muszlimok 2016-ban az európai népesség 4,9%-át képezik

Estimated % of Muslims among total population in each country
Becsült muszlim népesség aránya a teljes népességben belül 2016-ban minden országban

% of population that is Muslim
A muszlimok %-os aránya a népességben belül

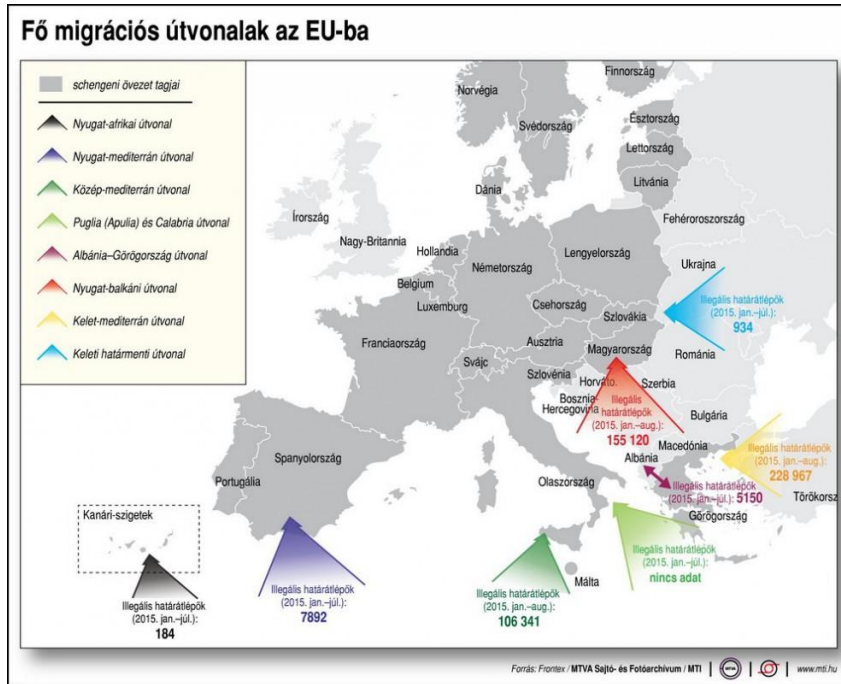
Estimated size of Muslim population in 2016
A muszlim népesség becsült nagysága 2016-ban

Muslims in the EU, Norway and Switzerland in 2050: high migration scenario
Muszlimok az EU-ban, Norvégiában és Svájcban 2050-ben magas migrációs forgatókönyv esetén

Projected % of Muslims among total population in each country
Muszlimok prognosztizált %-a a teljes népességben az összes országban

Projected size of Muslims population in 2050 under HIGH migration scenario
A muszlim népesség prognosztizált nagysága 2050-ben magas migrációs forgatókönyv esetén

REGION
 RÉGIÓ

B) Jellemezze az állam gazdasági szerepvállalásának liberális, baloldali és konzervatív felfogását! (6)

4.

- A) Tervezze meg a háromgenerációs család havi költségvetését! Milyen típusú tételeket kell figyelembe venni, illetve milyen szempontokat kell érvényesíteni a költségvetés tervezésekor? Milyen típusú kedvezmények illetik a családot a gyermekek után? (2)**

A család háromgenerációs: anya, apa, két gyermek (egyikük 10-dikes középiskolás, a másikuk alig kétéves), illetve a családdal él az apa nyugdíjas édesanyja is. Családi házban laknak, amelyen jelzálogkölcsön van. Egy autót használnak és van egy házőrző kutyájuk is. Az apa az átlagosnál valamivel jobban keres, az anya gyermekgondozási szabadságon van, de a családi vállalkozásban végez munkát. A rendszeres kiadások mellett gondolnak a hosszabb távú megtakarításra, illetve a családi nyaralás költségeire is.

Adatok:

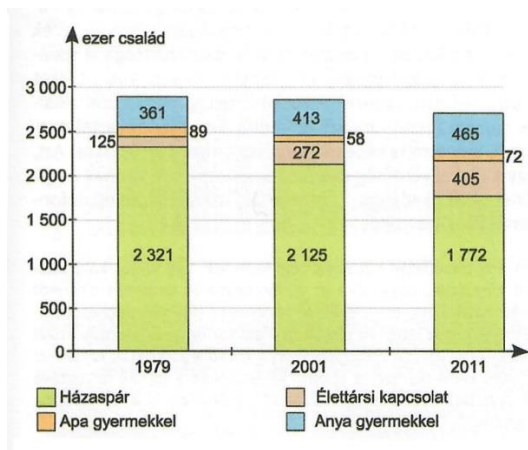
nettó átlagbér, két gyermek után járó adókedvezmény/hó, átlagnyugdíj, családi pótlék, GYES,²

- B) Ismertesse a fogyasztóvédelem fogalmát, mutassa be a legfontosabb területeit! (8)**

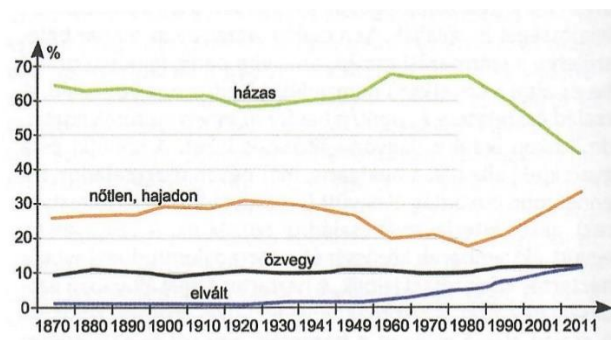
² Az aktuális adatok

5.

A) A mellékelt diagramok alapján ismertesse, hogyan változott a családtípusok száma és aránya Magyarországon az ezredfordulón! Milyen okok játszanak szerepet a változásban, illetve melyek a legfontosabb következmények? (1)

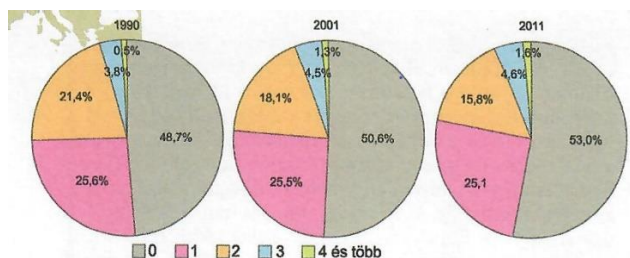

A családok száma és típusa Magyarországon 1979-2011

A különböző családi állapotúak száma Magyarországon 1870-2011

A családok megoszlása Magyarországon az eltartott gyermekek száma alapján 1990-2011

B) Ismertesse a Magyar Nemzeti Bank feladatait, és hogy milyen eszközökkel teljesíti ezeket! (9)

6.

A) Miként jelennek meg az Alaptörvényben a legfontosabb emberi jogok? (3)

MAGYARORSZÁG ALAPTÖRVÉNYE

részletek

ALAPVETÉS

A) cikk

HAZÁNK neve Magyarország.

B) cikk

- (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.
- (2) Magyarország államformája köztársaság.
- (3) A közhatalom forrása a nép.
- (4) A nép a hatalmát választott képviselői útján, kivételesen közvetlenül gyakorolja.

(...)

SZABADSÁG ÉS FELELŐSSÉG

I. cikk

- (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.
- (2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.
- (3) Az alapvető jogokra és kötelezettségekre vonatkozó szabályokat törvény állapítja meg. Alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.
- (4) A törvény alapján létrehozott jogalanyok számára is biztosítottak azok az alapvető jogok, valamint őket is terhelik azok a kötelezettségek, amelyek természetüknél fogva nem csak az emberre vonatkoznak.

II. cikk

Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.

III. cikk

- (1) Senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgaságban tartani. Tilos az emberkereskedelem.
- (2) Tilos emberen tájékoztatáson alapuló, önkéntes hozzájárulása nélkül orvosi vagy tudományos kísérletet végezni.
- (3) Tilos az emberi fajnemesítést célzó gyakorlat, az emberi test és testrészek haszonszerzési célú felhasználása, valamint az emberi egyedmásolás.

IV. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a szabadsághoz és a személyi biztonsághoz.
- (2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.
- (3) A bűncselekmény elkövetésével gyanúsított és őrizetbe vett személyt a lehető legrövidebb időn belül szabadon kell bocsátani, vagy bíróság elé kell állítani. A bíróság köteles az elé állított személyt meghallgatni és írásbeli indokolással ellátott határozatban szabadlábra helyezéséről vagy letartóztatásáról haladéktalanul dönten.
- (4) Akinek szabadságát alaptalanul vagy törvénytelenül korlátozták, kárának megtérítésére jogosult.

V. cikk

Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.

VI. cikk

- (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A véleménynyilvánítás szabadsága és a gyülekezési jog gyakorlása nem járhat mások magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével.
- (2) Az állam jogi védelemben részesíti az otthon nyugalmát.
- (3) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.
- (4) A személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság ellenőrzi.

VII. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságához. Ez a jog magában foglalja a vallás vagy más meggyőződés szabad megválasztását vagy megváltoztatását és azt a szabadságot, hogy vallását vagy más meggyőződését mindenki vallásos cselekmények, szertartások végzése útján vagy egyéb módon, akár egyénileg, akár másokkal együttesen, nyilvánosan vagy a magánéletben kinyilvánítsa vagy kinyilvánítását mellőzze, gyakorolja vagy tanítsa.
- (2) Az azonos hitelveket követők vallásuk gyakorlása céljából sarkalatos törvényben meghatározott szervezeti formában működő vallási közösséget hozhatnak létre.
- (3) Az állam és a vallási közösségek különváltan működnek. A vallási közösségek önállóak.
- (4) Az állam és a vallási közösségek a közösségi célok elérése érdekében együttműködhetnek. Az együttműködésről a vallási közösség kérelme alapján az Országgyűlés dönt. Az együttműködésben részt vevő vallási közösségek bevett egyházként működnek. A bevett egyházaknak a közösségi célok elérését szolgáló feladatokban való részvételükre tekintettel az állam sajátos jogosultságokat biztosít.
- (5) A vallási közösségekre vonatkozó közös szabályokat, valamint az együttműködés feltételeit, a bevett egyházakat és a rájuk vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

VIII. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a békés gyülekezéshez.
- (2) Mindenkinek joga van szervezeteket létrehozni, és joga van szervezetekhez csatlakozni.
- (3) Pártok az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek. A pártok közreműködnek a nép akaratának kialakításában és kinyilvánításában. A pártok közhatalmat közvetlenül nem gyakorolhatnak.
- (4) A pártok működésének és gazdálkodásának részletes szabályait sarkalatos törvény határozza meg.
- (5) Szakszervezetek és más érdek-képviselői szervezetek az egyesülési jog alapján szabadon alakulhatnak és tevékenykedhetnek.

IX. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.
- (2) Magyarország elismeri és védi a sajtó szabadságát és sokszínűségét, biztosítja a demokratikus közvélemény kialakulásához szükséges szabad tájékoztatás feltételeit.
- (3) A demokratikus közvélemény kialakulásához választási kampányidőszakban szükséges megfelelő tájékoztatás érdekében politikai reklám médiaszolgáltatásban kizárólag ellenérték nélkül, az esélyegyenlőséget biztosító, sarkalatos törvényben meghatározott feltételek mellett közölhető.
- (4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.
- (5) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat a magyar nemzet, a nemzeti, etnikai, faji vagy vallási közösségek méltóságának a megsértésére. Az ilyen közösséghez tartozó személyek - törvényben meghatározottak szerint - jogosultak a közösséget sértő véleménynyilvánítás ellen, emberi méltóságuk megsértése miatt igényeiket bíróság előtt érvényesíteni.
- (6) A sajtószabadságra, valamint a médiaszolgáltatások, a sajtótermékek és a hírközlési piac felügyeletét ellátó szervre vonatkozó részletes szabályokat sarkalatos törvény határozza meg.

X. cikk

- (1) Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságát, továbbá - a lehető legmagasabb szintű tudás megszerzése érdekében - a tanulás, valamint törvényben meghatározott keretek között a tanítás szabadságát.
- (2) Tudományos igazság kérdésében az állam nem jogosult dönteni, tudományos kutatások értékelésére kizárólag a tudomány művelői jogosultak.
- (3) Magyarország védi a Magyar Tudományos Akadémia és a Magyar Művészeti Akadémia tudományos és művészeti szabadságát. A felsőoktatási intézmények a kutatás és a tanítás tartalmát, módszereit illetően önállóak, szervezeti rendjüket törvény szabályozza. Az állami felsőoktatási intézmények gazdálkodási rendjét törvény keretei között a Kormány határozza meg, gazdálkodásukat a Kormány felügyeli.

XI. cikk

- (1) Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez.
- (2) Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.
- (3) Törvény a felsőfokú oktatásban való részesülés anyagi támogatását meghatározott időtartamú olyan foglalkoztatásban való részvételhez, illetve vállalkozási tevékenység gyakorlásához kötheti, amelyet a magyar jog szabályoz.

XII. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a munka és a foglalkozás szabad megválasztásához, valamint a vállalkozáshoz. Képességeinek és lehetőségeinek megfelelő munkavégzéssel mindenki köteles hozzájárulni a közösség gyarapodásához.
- (2) Magyarország törekszik megteremteni annak feltételeit, hogy minden munkaképes ember, aki dolgozni akar, dolgozhasson.

XIII. cikk

- (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
- (2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

XIV. cikk

(1) Magyarországra idegen népesség nem telepíthető be. Idegen állampolgár - ide nem értve a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyeket - Magyarország területén a magyar hatóságok által egyedileg elbírált kérelme alapján élhet. A kérelem előterjesztése és elbírálása feltételeinek alapvető szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

(2) Magyar állampolgár Magyarország területéről nem utasítható ki, és külföldről bármikor hazatérhet. Magyarország területén tartózkodó külföldit csak törvényes határozat alapján lehet kiutasítani. Tilos a csoportos kiutasítás.

(3) Senki nem utasítható ki olyan államba, vagy nem adható ki olyan államnak, ahol az a veszély fenyegeti, hogy halálra ítélik, kínozzák vagy más embertelen bánásmódnak, büntetésnek vetik alá.

(4) Magyarország - ha sem származási országuk, sem más ország nem nyújt védelmet - kérelemre menedékjogot biztosít azoknak a nem magyar állampolgároknak, akiket hazájukban vagy a szokásos tartózkodási helyük szerinti országban faji, nemzeti hovatarozásuk, meghatározott társadalmi csoporthoz tartozásuk, vallási, illetve politikai meggyőződésük miatt üldöznek, vagy a közvetlen üldöztetéstől való félelmük megalapozott. Nem jogosult menedékjogra az a nem magyar állampolgár, aki Magyarország területére olyan országon keresztül érkezett, ahol üldöztetésnek vagy üldöztetés közvetlen veszélyének nem volt kitéve.

(5) A menedékjog biztosításának alapvető szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

XV. cikk

(1) A törvény előtt mindenki egyenlő. Minden ember jogképes.

(2) Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.

(3) A nők és a férfiak egyenjogúak.

(4) Magyarország az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.

(5) Magyarország külön intézkedésekkel védi a családokat, a gyermekeket, a nőket, az időseket és a fogyatékkal élőket.

XVI. cikk

(1) Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. Magyarország védi a gyermekek születési nemének megfelelő önazonosságához való jogát, és biztosítja a hazánk alkotmányos önazonosságán és keresztény kultúráján alapuló értékrend szerinti nevelést.

(2) A szülőknek joguk van megválasztani a gyermeküknek adandó nevelést.

(3) A szülők kötelesek kiskorú gyermekükről gondoskodni. E kötelezettség magában foglalja gyermekük taníttatását.

(4) A nagykorú gyermekek kötelesek rászoruló szüleikről gondoskodni.

XVII. cikk

(1) A munkavállalók és a munkaadók - a munkahelyek biztosítására, a nemzetgazdaság fenntarthatóságára és más közösségi célokra is figyelemmel - együttműködnek egymással.

(2) Törvényben meghatározottak szerint a munkavállalóknak, a munkaadóknak, valamint szervezeteiknek joguk van ahhoz, hogy egymással tárgyalást folytassanak, annak alapján kollektív szerződést kössenek, érdekeik védelmében együttesen fellépjenek, amely magában foglalja a munkavállalók munkabeszüntetéshez való jogát.

(3) Minden munkavállalónak joga van az egészségét, biztonságát és méltóságát tiszteletben tartó munkafeltételekhez.

(4) Minden munkavállalónak joga van a napi és heti pihenőidőhöz, valamint az éves fizetett szabadsághoz.

XVIII. cikk

(1) Gyermekek foglalkoztatása - testi, szellemi és erkölcsi fejlődésüket nem veszélyeztető, törvényben meghatározott esetek kivételével - tilos.

(2) Magyarország külön intézkedésekkel biztosítja a fiatalok és a szülők munkahelyi védelmét.

XIX. cikk

(1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegyiség, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.

(2) Magyarország a szociális biztonságot az (1) bekezdés szerinti és más rászorulóknak esetében a szociális intézmények és intézkedések rendszerével valósítja meg.

(3) Törvény a szociális intézkedések jellegét és mértékét a szociális intézkedést igénybe vevő személynek a közösség számára hasznos tevékenységéhez igazodóan is megállapíthatja.

(4) Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.

XX. cikk

(1) Mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez.

(2) Az (1) bekezdés szerinti jog érvényesülését Magyarország genetikailag módosított élőlényektől mentes mezőgazdasággal, az egészséges élelmiszerekhez és az ivóvízhez való hozzáférés biztosításával, a munkavédelem és az egészségügyi ellátás megszervezésével, a sportolás és a rendszeres testedzés támogatásával, valamint a környezet védelmének biztosításával segíti elő.

XXI. cikk

(1) Magyarország elismeri és érvényesíti mindenki jogát az egészséges környezethez.

(2) Aki a környezetben kárt okoz, köteles azt - törvényben meghatározottak szerint - helyreállítani vagy a helyreállítás költségét viselni.

(3) Elhelyezés céljából tilos Magyarország területére szennyező hulladékot behozni.

XXII. cikk

(1) Az állam jogi védelemben részesíti az otthonát. Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést mindenki számára biztosítsa.

(2) Az emberhez méltó lakhatás feltételeinek a megteremtését, továbbá a közterület közcélú használatának védelmét az állam és a helyi önkormányzatok azzal is segítik, hogy törekszenek valamennyi hajlék nélkül élő személy számára szállást biztosítani.

(3) Tilos az életvitelszerű közterületen tartózkodás.

XXIII. cikk

(1) Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

(2) Az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező minden nagykorú állampolgárának joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

(3) Magyarországon menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként elismert minden nagykorú személynek joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó legyen.

(4) Sarkalatos törvény a választójogot vagy annak teljességét magyarországi lakóhelyhez, a választhatóságot további feltételekhez kötheti.

(5) A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán a választópolgár lakóhelyén vagy bejelentett tartózkodási helyén választhat. A választópolgár a szavazás jogát lakóhelyén vagy bejelentett tartózkodási helyén gyakorolhatja.

(6) Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése vagy belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt. Nem választható az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy hatósági döntése alapján hazájában kizárták e jog gyakorlásából.

(7) Mindenkinek joga van országos népszavazáson részt venni, aki az országgyűlési képviselők választásán választó. Mindenkinek joga van helyi népszavazáson részt venni, aki a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó.

(8) Minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy rátermettségének, képzettségének és szakmai tudásának megfelelően közhivatalt viseljen. Törvény határozza meg azokat a közhatalokat, amelyeket párt tagja vagy tisztségviselője nem tölthet be.

XXIV. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.

(2) Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a hatóságok által feladatuk teljesítése során neki jogellenesen okozott kár megtérítésére.

XXV. cikk

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy egyedül vagy másokkal együtt, írásban kérelemmel, panasszal vagy javaslattal forduljon bármely közhatalmat gyakorló szervhez.

XXVI. cikk

Az állam - a működésének hatékonysága, a közszolgáltatások színvonalának emelése, a közügyek jobb átláthatósága és az esélyegyenlőség előmozdítása érdekében - törekszik az új műszaki megoldásoknak és a tudomány eredményeinek az alkalmazására.

XXVII. cikk

(1) Mindenkinek, aki törvényesen tartózkodik Magyarország területén, joga van a szabad mozgáshoz és tartózkodási helye szabad megválasztásához.

(2) Minden magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy külföldi tartózkodásának ideje alatt Magyarország védelmét élvezze.

XXVIII. cikk

(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

(2) Senki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.

(3) A büntetőeljárás alá vont személynek az eljárás minden szakaszában joga van a védelemhez. A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.

(4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy - nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben - más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.

(5) A (4) bekezdés nem zárja ki valamely személy büntetőeljárás alá vonását és elítélését olyan cselekményért, amely elkövetése idején a nemzetközi jog általánosan elismert szabályai szerint bűncselekmény volt.

(6) A jogorvoslat törvényben meghatározott rendkívüli esetei kivételével senki nem vonható büntetőeljárás alá, és nem ítéltető el olyan bűncselekményért, amely miatt Magyarországon vagy - nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben - más államban törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték.

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

XXIX. cikk

(1) A Magyarországon élő nemzetiségek államalkotó tényezők. Minden, valamely nemzetiséghez tartozó magyar állampolgárnak joga van önazonossága szabad vállalásához és megőrzéséhez. A Magyarországon élő nemzetiségeknek joguk van az anyanyelvhasználathoz, a saját nyelven való egyéni és közösségi névhasználathoz, saját kultúrájuk ápolásához és az anyanyelvű oktatáshoz.

(2) A Magyarországon élő nemzetiségek helyi és országos önkormányzatokat hozhatnak létre.

(3) A Magyarországon élő nemzetiségek jogaira vonatkozó részletes szabályokat, a nemzetiségeket és a nemzetiségként való elismerés feltételeit, valamint a helyi és országos nemzetiségi önkormányzatok megválasztásának szabályait sarkalatos törvény határozza meg. Sarkalatos törvény a nemzetiségként való elismerést meghatározott idejű honossághoz és meghatározott számú, magát az adott nemzetiséghez tartozónak valló személy kezdeményezéséhez kötheti.

XXX. cikk

(1) Teherbíró képességének, illetve a gazdaságban való részvételének megfelelően mindenki hozzájárul a közös szükségletek fedezéséhez.

(2) A közös szükségletek fedezéséhez való hozzájárulás mértékét a gyermeket nevelők esetében a gyermeknevelés kiadásainak figyelembevételével kell megállapítani.

XXXI. cikk

(1) Minden magyar állampolgár köteles a haza védelmére.

(2) Magyarország önkéntes honvédelmi tartalékos rendszert tart fenn.

(3) Rendkívüli állapot idején vagy ha arról megelőző védelmi helyzetben az Országgyűlés határoz, a magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú, magyar állampolgárságú férfiak katonai szolgálatot teljesítenek. Ha a hadkötelezett lelkiismereti meggyőződésével a fegyveres szolgálat teljesítése összeegyeztethetetlen, fegyver nélküli szolgálatot teljesít. A katonai szolgálat teljesítésének formáit és részletes szabályait sarkalatos törvény határozza meg.

(4) Magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára rendkívüli állapot idejére - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - honvédelmi munkakötelezettség írható elő.

(5) Magyarországi lakóhellyel rendelkező, nagykorú magyar állampolgárok számára honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - polgári védelmi kötelezettség írható elő.

(6) Honvédelmi és katasztrófavédelmi feladatok ellátása érdekében - sarkalatos törvényben meghatározottak szerint - mindenki gazdasági és anyagi szolgáltatás teljesítésére kötelezhető.

B) Jellemezze a fontosabb vállalkozási formákat, cégtípusokat! (10)

7.

A) Milyen fontosabb elemeket foglal magába az alábbi hitelszerződés? Milyen előnyöket, illetve milyen kockázatokat jelent a hitelfelvétel? (9)

Szerződésazonosító:.....

Forint alapú személyi kölcsön szerződés

egyedi rész

amely létrejött egyrészről a Bank (9541 Bankfalva, Fő utca 41., cégjegyzékszám: 09-10-015685, bejegyezve a Tőke Megyei Törvényszék cégbíróságán, statisztikai számjele: 10657854-8428-144-09, amely egyben a levelezési cím is, kapcsolattartó Bükkösi bankfiók, 4569 Bükkös, Petőfi Sándor utca 51., továbbiakban: Bank),

másrészről

Név:

Születési családi és utónév:

Születési hely, év, hó, nap:

Állampolgársága:

Anyja születési családi és utóneve:

Személyazonosító okmány száma:

Személyazonosító okmány típusa:

Lakcím:

Levelezési cím:

között a Személyi Kölcsönről szóló Üzletszabályzatban, Hirdetményben, valamint jelen kölcsönszerződésben foglalt feltételek mellett, az alábbiak szerint.

1.) A kölcsön feltételei

A Bank a fent nevezett Adós részére forint alapú személyi kölcsönt nyújt, melyet számú hitelszámlán tart nyilván.

Az Adós kötelezi magát a kölcsön visszafizetésére, és annak e szerződés szerinti járulékai megfizetésére.

A kölcsön igénylésének dátuma:

A kölcsön összege: Ft, azaz forint.

Ügyleti kamat

Az ügyleti kamat havonta fizetendő, a havi törlesztőrészletben.

Az ügyleti kamat mértéke: évi %.

A Bank az Adósnak az Üzletszabályzat *Speciális kamatozási szabályok a 2020. április 1-től igényelt személyi kölcsönök esetén* pontjában meghatározottak szerint kamatkedvezményt biztosít.

A kedvezményes ügyleti kamat mértéke: %.

Az ügyleti kamat mértéke – a Bank által határozott ideig biztosított kamatkedvezmény alkalmazása mellett – fix.

A Bank a kedvezményes ügyleti kamatot az Üzletszabályzat *Speciális kamatozási szabályok a 2020. április 1-től igényelt személyi kölcsönök esetén* pontjában meghatározott ideig, a jelen szerződés megkötésének időpontjában ismertek szerint 2020. december 31. napjáig biztosítja, mely időtartam az Üzletszabályzatban rögzítettek szerint módosulhat.

A hitelszámla kezelés során felszámítandó díj és költség tételeket a Bank a hatályos Személyi kölcsön Hirdetményben teszi közzé.

2.) A kölcsön folyósítása, törlesztése

Az Adós a Személyi kölcsön folyósítását az alábbi lakossági bankszámlára kéri:

bank neve:
kedvezményezett neve:
bankszámla száma:
összeg:

A havi rendszeres törlesztőrészlet tartalmazza a tőke és az ügyleti kamat havi, időarányos részét.

Az induló, a kedvezményes ügyleti kamat figyelembe vételével számított, a kamatkedvezmény időtartama alatt fizetendő havi rendszeres törlesztőrészlet összege: forint.

Az ügyleti kamat figyelembe vételével számított havi rendszeres törlesztőrészlet összege: forint.

A kölcsön futamideje (törlesztések darabszáma): hónap.

Törlesztés kezdete:

Törlesztés vége:

Törlesztés esedékes: havonta minden hó napján.

Törlesztés módja: terhelés lakossági bankszámláról.

Amennyiben a jelen szerződés 2.) pontjában meghatározott valamely adat eltér a Bírálati és Folyósítási Értesítőben meghatározottaktól, minden esetben a Bírálati és Folyósítási Értesítőben feltüntetett adatok az irányadók.

Az Adós a Személyi kölcsön mindenkor esedékes törlesztőrészleteit a kölcsön teljes kiegyenlítéséig a számú, a banknál vezetett lakossági bankszámláról kéri kiegyenlíteni. (Csak abban az esetben érvényes a megbízás, ha a számla tulajdonosa, társtulajdonosa az Adós.)

3.) Egyéb rendelkezések

A folyósított kölcsön összegét, az engedélyezett futamidőt, a havi törlesztés kezdetét és végét, a havi törlesztőrészlet összegét, a teljes hiteldíj mutató (THM) értékét, az Adós által fizetendő teljes összeget a Bírálati és Folyósítási Értesítő tartalmazza. Jelen személyi kölcsön szerződés a Bank mindenkor hatályos Általános Üzletszabályzatával, a Személyi Kölcsön Üzletszabályzatával, valamint ennek elválaszthatatlan részét képező, a Személyi kölcsön Hirdetményével és az aláírt általános nyilatkozatokkal együtt érvényes.

Az Adós jelen szerződés aláírásával tanúsítja, hogy az ezen szerződésben, a Személyi kölcsön Üzletszabályzatában, továbbá a Személyi kölcsön Hirdetményben foglaltakat megismerte, és mindezeket magára nézve kötelezőnek fogadta el.

A szerződés megkötésére irányuló jognyilatkozat felek általi megtételére aláírópadon került sor, mely a Hpt. 279. § (1) bekezdés rendelkezései által előírt írásbeliségnek megfelel, melynek alapján a szerződés írásba foglalt szerződésnek minősül.

Az Adós büntetőjogi felelőssége tudatában kijelenti, hogy a jelen kölcsönügylet során a saját nevében, illetve saját javára járt el. Az Adó kijelenti, hogy a szerződésben szereplő adatai a valóságnak mindenben megfelelnek.

Jelen szerződés a hitelbírálati döntés és az ennek alapján elkészített Bírálati és Folyósítási Értesítő Bank általi megküldése mint a jelen szerződés hatályba lépése vonatkozásában kikötött felfüggesztő feltétel teljesülése esetén, a Bírálati és Folyósítási Értesítő Adós részére történő hozzáférhetővé tételével, a Bírálati és Folyósítási Értesítő megküldésének napján lép hatályba. A Bírálati és Folyósítási Értesítő jelen szerződés elválaszthatatlan részét képezi és azzal együtt hatályos.

Az Adós jelen szerződés aláírásával kijelenti és tanúsítja, hogy a hitelbírálat során a Bank által a Központi Hitelinformációs Rendszerből (KHR-ből) lekérdezett információkat átvette, megismerte és tudomásul vette.

Az Adós kijelenti, hogy megkapta a tájékoztatást arról, hogy jelen szerződésben szereplő adatokról, illetve az azokban bekövetkező változásokról a Bank a Központi Hitelinformációs Rendszert (KHR) értesíti a 2011. évi CXXII. tv. rendelkezései szerint.

Szerződő felek jelen szerződést, annak elolvasása és értelmezése után, mint ügyleti akaratukkal és érdekeikkel mindenben megegyezőt jóváhagyólag írják alá.

Kelt:

.....
Adós aláírása

.....
Banki ügyintéző aláírása

.....
Banki ügyintéző aláírása

B) Milyen szerepet tölt be a család az egyén életében, illetve melyek a család társadalmi funkciói? (1)

8.

A) A mellékelt források alapján mutassa be, miként támogatja a magyar állam a határon túli magyarságot! Mi ezeknek a támogatásoknak a célja, illetve melyek az eszközei? (4)

Kárpátaljai pedagógusok támogatása

„Kárpátaljai magyar nyelvű közoktatásban, szórványterületeken dolgozó pedagógusok támogatása” című felhívás

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. (a továbbiakban: Támogató) megbízásából meghirdeti a Bethlen Gábor Alap 2019. évi „Nemzetpolitikai célú támogatások” előirányzata terhére történő felhívást az alábbiak szerint

1. A támogatás célja

A kárpátaljai magyar közösség megmaradását és anyanyelvhasználatát biztosító alapfeltételek között a magyar tanítási nyelvű közoktatási tevékenység szakmai és személyi feltételeinek biztosítása. A célok teljesülése érdekében a közoktatási intézményekben magyar nyelvű oktatási és nevelési feladatokat ellátó személyek támogatására a Bethlen Gábor Alap felhívást hirdet meg.

2. A támogatásra jogosultak köre

A szomszédos államokban élő magyarokról szóló 2001. évi LXII. törvény hatálya alá tartozó személy (Magyarország területén lakóhellyel nem rendelkező, Ukrajnában élő, magát magyarnak valló természetes személy), aki:

- Ukrajnában szórványvidéken [1] működő, akkreditált magyar vagy részben magyar tannyelvű közoktatási intézménnyel munkaviszonyban álló pedagógiai munkát végző dolgozó,
- rendelkezik a nevére szóló EUR vagy HUF fogadására alkalmas fizetési számlával,
- rendelkezik az ukrán állam által elismert diplomával, adószámmal, továbbá,
- a 2018/2019-es tanévben létesít vagy folytat munkaviszonyt az állandó lakóhelyétől legalább 40 km-es távolságra.

[1] Szórvány: A magyar közösség létszámaránya a település népességének 20 %-át nem éri el.

3. Az igényelhető támogatás mértéke

- 3.1. A rendelkezésre álló támogatási keretösszeg: 22 500 000 Ft.
- 3.2. A támogatás összege személyenként összesen 900 000 Ft (egy félévre vonatkozóan 450 000 Ft-nak megfelelő UAH):
- 3.3. A Támogató a támogatási összeget egy összegben, banki átutalás útján teljesíti a kedvezményezett fizetési számlájára (készpénzben történő kifizetésre, vagy egyéb fizetési módon történő folyósításra nincs lehetőség).
- 3.4. A Támogató nem teszi kötelezővé az önrész bemutatását.
- 3.5. A támogatás formája vissza nem térítendő támogatás.
- 3.6. A támogatás intenzitásának mértéke: 100%

4. Támogatási kérelmek benyújtásának módja

Jelen felhívás alapján az igényelhető támogatásra 2019. március 25. – 2019. március 30. közötti időszakban lehet támogatási kérelmet benyújtani. Támogatási kérelmet postai úton vagy személyesen lehet benyújtani az alábbi címre:

Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség
90200 Beregszász O. Kobiljanszka u. 17.

A támogatási kérelem benyújtására nyitva álló fenti határidők elmulasztása jogvesztő!

5. A támogatási kérelem benyújtásához szükséges dokumentumok

5.1. Támogatási kérelem (Adatlap)

Állampolgári ismeretek – Középszintű szóbeli érettségi mintafeladatok a 2024. január 1-től bevezetésre kerülő vizsgakövetelmények szerint

A támogatási kérelem (Adatlap) a Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség és a Támogató honlapjáról tölthető le. (www.kmpsz.uz.ua, bgazrt.hu)

5.2. A támogatási kérelem mellékletei

- érvényes személyazonossági igazolvány fénymásolata;
- adóazonosító számot igazoló okmány fénymásolata;
- diploma (végzettséget igazoló okiratának) fénymásolata és annak magyar nyelvű fordítása;
- munkáltatói igazolás eredeti példánya, (az oktatási intézmény(ek) igazolásának eredeti példánya a pedagógus munkaviszonyáról)
- szakmai önéletrajz

6. Hiánypótlás

Amennyiben a támogatási kérelem vagy a kötelezően csatolandó mellékletek esetében hiánypótlás szükséges, akkor a támogatási kérelmet benyújtó személy köteles az írásbeli értesítés kézhezvételétől számított 5 napon belül a kért adatokat vagy mellékleteket pótolni. Amennyiben a hiánypótlási felszólításban foglaltaknak határidőre nem tesz eleget vagy nem megfelelően tesz eleget, a támogatási kérelem érvénytelennek minősül. Hiánypótlásra csak egyszer van lehetőség.

7. Támogatási kérelem elbírálási és eljárási rendje

A Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség

- a) ellenőrzi, hogy a támogatási kérelem megfelel-e a támogatási kérelem érvényességi feltételeknek,
- b) ha szükséges, hiánypótlási értesítést küld az érintett kérelmezőnek,
- c) az érvényes támogatási kérelmek alapján javaslatot tesz a Támogatónak támogatások odaítéléséről.

A támogatási kérelmekről a Bethlen Gábor Alap Bizottsága hoz támogatási döntést.

8. A támogatási jogviszony létrejötte

Az érvényes támogatási kérelmet benyújtó személyek részére a Bizottság jóváhagyó döntését követően a Támogató támogatói okiratot bocsát ki. A Támogató a támogatási kérelemmel kapcsolatos esetleges elutasító döntését nem indokolja, és azzal szemben jogorvoslatnak helye nincs.

9. A támogatási jogviszony megszegése

A kedvezményezett a megítélt támogatási összeget rendeltetésszerűen, a támogatási kérelemben meghatározott célból köteles felhasználni. A támogatás jogosulatlan igénybevétele, jogszabálysértő vagy nem rendeltetésszerű felhasználása, továbbá a támogatás visszavonása esetén a jogosulatlanul igénybe vett támogatás összegét a kedvezményezett köteles a jogszabályban meghatározott ügyleti kamattal, késedelem esetén késedelmi kamattal növelt mértékben visszafizetni. A támogatási jogviszony megsértésének további eseteit és azok jogkövetkezményeit a támogatói okirat részét képező Általános Szerződési Feltételek tartalmazzák.

10. A támogatás igénylési csomag elemei

Támogatási kérelem (Adatlap), valamint annak kötelező mellékletei A támogatási kérelemmel kapcsolatos kérdéseikkel az alábbi elérhetőségen kérhető tájékoztatás:

Email: pedagogusszovetseg@gmail.com
Telefon: (+380) 314143259

A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt-ről

Bemutakozás

A Bethlen Gábor Alap pénzeszközeinek kezelését a 2011 áprilisában létrehozott nonprofit gazdasági társaság, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. végzi. A Bethlen Gábor Alap elkülönített állami pénzalap, amelynek célja a Magyar Kormány nemzetpolitikai stratégiájához kapcsolódó célok megvalósulásának elősegítése. Kiemelt feladata a külföldi magyarság szülőföldjén történő egyéni és közösségi boldogulásának, anyagi, szellemi gyarapodásának elősegítése és kultúrájának megőrzése érdekében támogatások nyújtása. Feladata a támogatások igénybevétele és hatékony kihelyezése céljából átlátható

pályázati rendszer működtetése. Az Alapkezelő tevékenységével hozzájárul a világ összmagyarsága nemzetudatának erősítéséhez, a magyar-magyar kapcsolatok ápolásához.

Az Alapkezelő a határon túli oktatás-nevelési pályázatokon kívül, melyek több mint 250 ezer külföldi támogatottat: gyermeket és fiatalot érintenek, természetes és jogi személyek, önkormányzatok, intézmények, egyházak és civil szervezetek számára nyílt pályázati rendszert működtet, egyedi támogatási kérelmek elbírálásának adminisztrációját végzi. A Kormány nemzetpolitikai stratégiájához igazodva meghívásos pályázati felhívásaival támogatja azon kiemelt nemzeti jelentőségű szervezeteket, intézményeket, illetve programokat, amelyek nagy hangsúlyt fektetnek a határon túli magyarság önazonosságának megőrzésére.

A Bethlen Gábor Alapkezelő koordinálja a Magyarország Háza projektet. A Magyarország Háza az elkövetkezendő években fokozatosan olyan nemzeti-kulturális, közművelődési, oktatási, módszertani, turisztikai és rendezvényközponttá vált, amely a Magyarország határain belül és kívül élő magyar közösségek közötti kapcsolatokat, a pozitív magyarsággép kialakulását erősíti. A több fázisban felújítandó intézmény nemcsak turisztikai és kulturális központként, hanem kiállítóhelyként, magyarságismereti és nemzetpolitikai kutatások központjaként, vonatkozó oktatás-módszertani központként is működik.

A BGA Zrt. a kezelője a hazai nemzetiségi és egyházi pályázatoknak. A Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. a civil támogatásokkal, a NEA pályázatok kezelésével kapcsolatos feladatokat is ellátja.

B) Mutassa be, milyen hatással van a világgazdaság növekedése, illetve a globalizáció a természeti környezetre! (8)

9.

A) Miért kapnak alacsony nyugdíjat a cikkben szereplő sztárok? Milyen módokon biztosíthatjuk a magunk számára az időskori anyagi biztonságot? (5)

Legendás sztárok, ma kisnyugdíjasok

Jogdíjat, csak a szöveg-és dalszerzők kapnak

A rendszerváltás előtt sztárrá vált és évtizedek óta közönségkedvenc zenészek egy részének méltatlanul kicsi az öregségi nyugdíja. Az élvonalbeli sztárok nagy része csak előadóművész, nincs szerzői jogdíjuk, mert mások dalait és szövegeit adják elő.

A nagyközönség előtt kevésbé ismert pályatársaik, az egykor bárókban, éttermekben játszó muzikusok közül jó néhányan a létminimum alatt élnek.

A "popnyugdíjak" esete még ma is tanulságos a nyugdíjrendszer működése szempontjából.

Itt próbálunk tiszta vizet önteni a pohárba:

A rendszerváltás előtt sztárrá vált és évtizedek óta közönségkedvenc zenészek egy részének méltatlanul kicsi az öregségi nyugdíja. Az élvonalbeli sztárok nagy része csak előadóművész, nincs szerzői jogdíjuk, mert mások dalait és szövegeit adják elő.

A nagyközönség előtt kevésbé ismert pályatársaik, az egykor bárókban, éttermekben játszó muzikusok közül jó néhányan a létminimum alatt élnek.

A "popnyugdíjak" esete még ma is tanulságos a nyugdíjrendszer működése szempontjából.

Itt próbálunk tiszta vizet önteni a pohárba:

Az első vállalkozók a szocializmusban többnyire művészek voltak

1975-től az előadóművészeknek nem feltétlenül kellett munkaviszonyban állniuk, hogy dolgozhassanak. Ez esetben viszont mint külön engedéllyel rendelkező, de munkaviszonyban nem álló előadóművészeknek egyénileg kellett gondoskodniuk a járulékfizetéséről.

Az előadóművészi engedélyt kiállító állami szerv jelentette az engedélyt a társadalombiztosítási igazgatóság felé, illetve a tevékenység megkezdését a művészeknek is jelenteniük kellett, ami után kaptak egy tb-törzsszámot, és erre fizethették a járulékokat.

A művészeknek ez a jogállása tulajdonképpen megelőlegezte az egyéni (vagy csoportos) vállalkozói jogviszonyt, amelyet a rendszerváltás után, 1992-től választhattak. Ez utóbbi esetben is az a helyzet, hogy a vállalkozónak magának kell gondoskodnia a járulékfizetéséről, a bevallott keresete függvényében. Még mielőtt azonban ítéletet mondanánk a szocializmusban is szép gázsikat zsebre rakó művészek felett, érdemes tudni, hogy akkoriban nem annyi járulékot fizettek, amennyit akartak.

A nyugdíjjárulék mértékét ugyanis nem a tényleges jövedelem alapján állapították meg, hanem osztályba sorolás szerint

- közölte az Origo megkeresésére az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság. Az előadóművészek alapesetben a II. osztályba tartoztak. Eszerint 1975-ben havonta 210 forintos nyugdíjjárulékot kellett befizetni, amely alapján havi 1600 forintos jövedelmet vettek figyelembe a nyugdíj összegének kiszámításakor. Az összeg többször változott: 1992-ben már havi 900 forint járulékbefizetés ellenében havi 3500 forintos jövedelmet állapítottak meg.

Ennél csak engedéllyel lehetett kevesebbet fizetni, vagyis alacsonyabb osztályba való besorolást kérni, illetve többet is csak a művész külön kérésére lehetett fizetni. Ez utóbbi legkésőbb a nyugdíjkorhatár betöltése előtt 10 évvel volt lehetséges, hogy ne lehessen pár év magas befizetéseivel kompenzálni évtizedek minimális járulékfizetését. De így sem volt választható akármilyen magas osztály. Jellemző, hogy 1989-ben jelentős változásnak számított, hogy akár már a VIII. osztály is választható volt külön kérésre: ez 10 600 forintos havi járulék mellett 20 ezer forintos havi jövedelem elszámolását jelentette. 1992 után is megmaradt a nyugdíjjárulék plafonja, egészen 2013-ig.

Az, hogy összegeként mennyi járulékot fizettek a művészek, igazándiból csak 1988-tól érdekes.

Egy jogszabályváltozás miatt ugyanis 1992-től napjainkig az öregségi nyugdíj havi összegének kiszámításakor azt veszik alapul, hogy 1988-tól a nyugdíjazást megelőző napig mennyit keresett az illető, illetve mekkora havi kereset után fizette meg a járulékot.

Minimális járulék, alacsony nyugdíj

A sztárzenészek esetében fel szokott merülni, hogy ez az igazságtalanul alacsony nyugdíjuk oka, hiszen pályájuk az 1970-es, 1980-as években volt a csúcson. Csakhogy 1992 előtt csak a nyugdíjazás előtti utolsó öt év legkedvezőbb három évének havi átlagkeresetét vették figyelembe a nyugdíjalapnál, vagyis ha így maradt volna, akkor a mostanában 70 év körüli "nagy generáció" tagjainál az az átlagkereset számított volna, amelyet a 2000 évek közepén bejelentettek fő tevékenységükből származó jövedelemként.

Állampolgári ismeretek – Középszintű szóbeli érettségi mintafeladatok a 2024. január 1-től bevezetésre kerülő vizsgakövetelmények szerint

Az alacsony művésznegyedük legvalószínűbb oka inkább az lehet, hogy 1988 és 1992 között a II. osztály alapján fizette az előadóművészek többsége az előírt legalacsonyabb nyugdíjjárulékot, míg 1992 után már mint magánvállalkozók (az egyszerű vendéglátósok, kisebb zenekarok sok esetben "kényszervállalkozók") minimálbérre voltak bejelentve.

A nyugdíj megállapításakor még egy tényező számít: a szolgálati idő, vagyis annak az időszaknak a hossza, amely alatt megfizették az illető után a nyugdíjjárulékot. Ugyanis az 1988 óta befizetett összes nyugdíjjárulék alapján képzett átlagos havi jövedelem szolgálati idővel arányos része lesz az öregségi nyugdíj összege. 50 éves szolgálati idő után jár a havi átlagkereset száz százaléka, és a szolgálati idő csökkenésével arányosan csökken a nyugdíj összege is: például 40 év után már csak 80 százalék, 35 év után 73 százalék, 20 év után 53 százalék. A szolgálati idő kiszámításánál természetesen az 1988 előtti évek is számítanak.

(...)

Csak pár szerencsés volt a későbbi nyugdíj szempontjából

azoknak a zenészeknek volt szerencsésük, akiknek volt valami "rendes" állásuk, és állami alkalmazottak voltak. Például Bródy János, aki saját bevallása szerint azért nem tartozik a "kisnyugdíjasok" közé ma, mert az Illés Klub vezetőjeként a Fővárosi Művelődési Ház alkalmazásában állt, tehát volt állami munkáltatója. Rajta kívül egyedül Zorán volt hasonló helyzetben, aki a Metróépítő Vállalatnál volt státuszban - emlékezett vissza Hegedűs László, az Interkoncert egykori vezetője.

Persze az igazán nagy sztárok még kisnyugdíjasként sem nyomorognak, hiszen még mindig vannak koncertjeik, és magas jogdíjakat is kapnak slágereik után. Am azok közül a muzsikusok közül sokan, akik vagy a rendszer mellőzöttsége, vagy egyéb ambíciók híján nem lettek országosan ismertek, vagy elsősorban élőzenét játszottak, ma pár tízezer forintból kell megélniük, noha egykor igen jó pénznek számított a gázsijuk az átlagfizetésekhez képest.

Esetük azért tanulságos, mert ma már általános, hogy magánvállalkozók vagy például egyszerűsített közteherviselési hozzájárulással (ekho) alkalmazott munkavállalók a minimálbér után fizetnek járulékokat. Ők jó, ha tudják, hogy 40 év szolgálati idő után a minimálbérrel számolva olyan 60-70 ezer forintos nyugdíjra számíthatnak jelenleg.

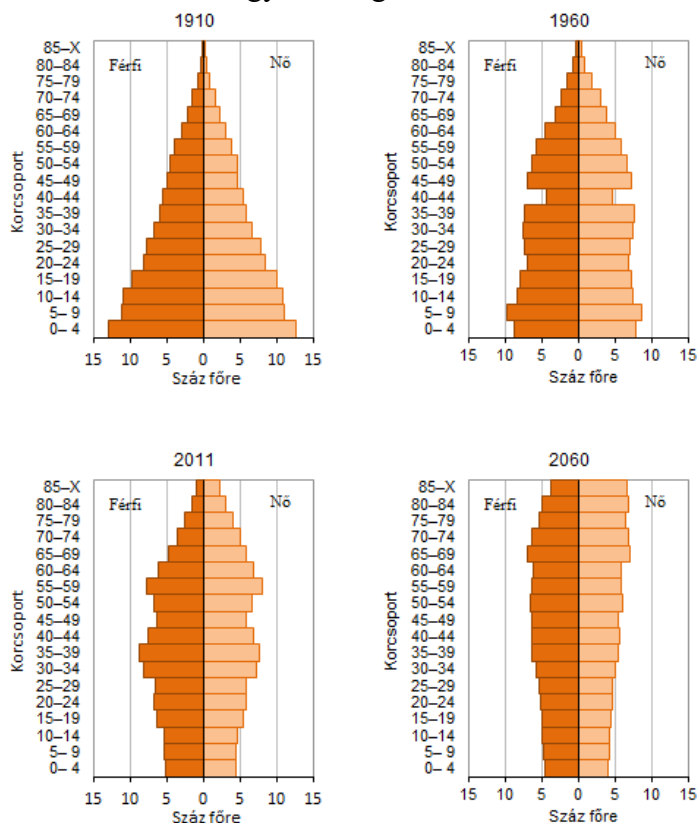
<https://www.koprodukcio.hu/sztarok-nyugdija-meltanytalan-napjainkban/>

B) Ismertesse az országgyűlési választások legfontosabb szabályait, jellemezze a magyar választási rendszert! (3)

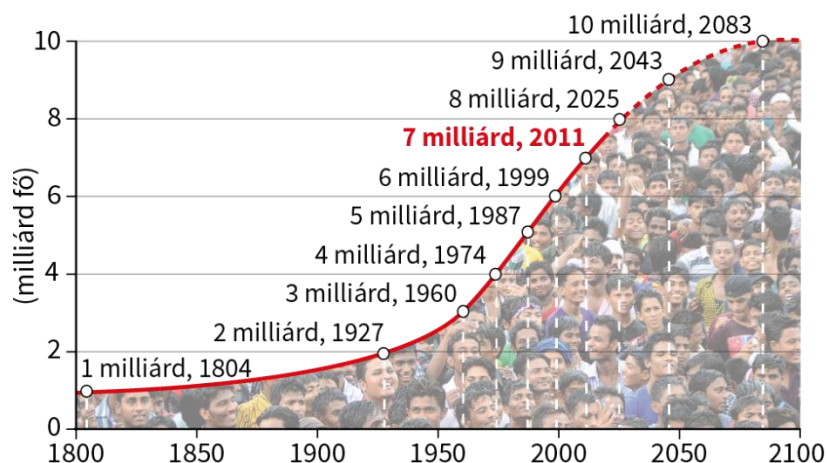
10.

A) A mellékelt korfák és diagram alapján jellemezze a hazánkban valamint a nagyvilágban zajló főbb demográfiai folyamatokat! Válaszában térjen ki ezek legfontosabb következményeire, veszélyeire, illetve a megoldási lehetőségekre is! (8)

Korfák Magyarországon 1910-2060

A Föld népessége 1800-2100

B) Jellemezze a Magyar Honvédség szerepét és feladatait! (4)

11.

A) A mellékelt pályázati felhívásra pályázni kíván, és előtte üzleti tervet készít. Milyen főbb részeket kell tartalmaznia a vállalkozás üzleti tervének? (10)

**PÁLYÁZATI FELHÍVÁS
ISKOLAI BÜFÉ ÜZEMELTETÉSÉRE**

1. A pályázat kiíró neve, címe és elérhetőségei:

Név: Városi Intézményellátó Szervezet

Cím: (...)

Telefon: (...)

Fax: (...)

E-mail: (...)

2. A pályázat tárgya:

A pályázat kiírója nyilvános pályázatot hirdet a (...) szám alatti Arany János Általános Iskola és Gimnázium épületében lévő 15 m² alapterületű helyiség büfé üzemeltetés céljára történő bérbeadására.

A büfé működtetésének célja, hogy az iskola tanulói és dolgozói megfelelő színvonalú és árszintű büfé szolgáltatást vehessenek igénybe az épületen belül.

A pályázóknak a büfé kínálatának kialakításakor figyelemmel kell lenniük az Országos Élelmiszerbiztonsági és Táplálkozástudományi Intézet (OÉTI) ajánlásában foglaltakra („Ajánlás az iskolai büfék korszerű táplálkozásba illeszkedő választékának kialakításához, OÉTI, 2005”).

3. A szerződés meghatározása: Helyiségbérleti szerződés

4. A szerződés időtartama: 2021. szeptember 1. - 2023. június 15.

5. A meghirdetett helviség: Arany János Iskola .. Alapterület: 15 m²

A helyiség büfé üzemeltetés céljára alkalmas helyiség, mely előzetes írásbeli bejelentkezés alapján megtekinthető. Kérjük, hogy az írásbeli bejelentkezést a pályázat kiírójának a hivatalos fax számára vagy e-mail címére legkésőbb ... ig eljuttatni szíveskedjenek.

Az üzemeltetéshez szükséges gépek, berendezési és felszerelési tárgyak beszerzése, a helyiség büfé üzemeltetés céljára való alkalmassá tétele és folyamatos karbantartása, továbbá takarítása a nyertes pályázó feladata.

6. A pályázatok benyújtásának helve és határideje:

Helye: Városi Intézményellátó Szervezet (...) I. emelet Titkárság

Határideje: 2021. július 01. 10:00 óra

A pályázatot egy eredeti és az eredetivel mindenben megegyező egy másolati példányban, cégszerűen aláírva, zárt borítékban kell benyújtani. A borítékra kérjük ráírni: „Pályázat büfé üzemeltetésére”, továbbá kérjük feltüntetni a pályázó nevét, címét.

7. A pályázatok elbírálásának tervezett időpontja: 2021. augusztus 01.

A pályázat eredményéről a pályázók írásban kapnak tájékoztatást.

8. A pályázatok elbírálásának szempontja:

A pályázat kiírója a pályázatokat a fizetendő bérleti díj egy havi (.....,- Ft/hó) összegére tett megajánlás alapján bírálja el.

A pályázat kiírója minimálisan megajánlható bérleti díjat határoz meg, melynek összege 25.000,- Ft/hó.

A bérleti díj tárgyhónaponként előre, a tárgyhónap 10. napjáig fizetendő. A bérleti díj tartalmazza a rendeltetésszerű használathoz szükséges közüzemi szolgáltatások díját.

A pályázat kiírója azt a pályázót hirdeti ki nyertesként, aki a legmagasabb összegű bérleti díjat tartalmazó érvényes pályázatot nyújtja be. Amennyiben a nyertesként kihirdetett pályázó a szerződéskötést megelőzően visszalép, a pályázat kiírója a második legmagasabb összegű bérleti díjat tartalmazó érvényes pályázatot benyújtó pályázóval köti meg a szerződést.

A pályázat kiírója a pályázatok elbírálását megelőzően a pályázati feltételeknek megfelelő pályázókat üzemeltetési elképzeléseikről személyes találkozó alkalmával hallgatja meg.

9. Egyéb követelmények:

A nyertes pályázó kötelessége a kereskedelmi tevékenység folytatásához szükséges bejelentési kötelezettség teljesítése, továbbá az üzemeltetéshez szükséges engedélyek beszerzése.

A büfé alkalmazottainak rendelkezniük kell a szükséges végzettséget/képzettséget igazoló és az egészségügyi alkalmasságot igazoló okirattal.

10. A pályázatból kizárásra kerül az a pályázó:

- a. a) aki ellen csőd-, felszámolási eljárás van folyamatban, aki végelszámolás alatt áll;
- b. b) akinek az önkormányzati adóhatóságnál nyilvántartott adótartozása van;
- c. c) akinek a pályázat kiírója felé a pályázati beadási határidő lejártakor tartozása áll fenn.

11. A pályázat érvénytelen, ha:

- a. a) a pályázat benyújtására rendelkezésre álló határidő lejártá után nyújtották be;
- b. b) egyéb módon nem felel meg a pályázati felhívásban meghatározott feltételeknek.

12. A pályázathoz csatolandó dokumentumok:

- pályázati lap, melynek tartalmaznia kell a pályázó nevét, címét, elérhetőségeit, továbbá a fizetendő bérleti díj egy havi összegére tett ajánlatot;
- a büfé kínálatának részletes bemutatása;
- a pályázó nyilatkozata, hogy nyertessége esetén a szerződés teljes időtartama alatt biztosítja a pályázatában bemutatott büfé kínálatnak megfelelően az árusítandó élelmiszerek bőséges, az egészséges táplálkozásra nevelést segítő választékát;
- a pályázó nyilatkozata, hogy a pályázati felhívás feltételeit elfogadja;
- szakmai bemutatkozás.

B) Mutassa be a magyarországi igazságszolgáltatás rendszerét, működését és szereplőit! (5)

12.

A) A mellékelt újságcikk-részletek és ismeretei alapján mutassa be a köztársasági elnök legfontosabb jogköreit! Milyen korlátok szabályozzák az egyes jogkörök gyakorlását? Nemzetközi összehasonlításban mennyire „erős” a magyar köztársasági elnök? (5)

Újsághírek

Hazánk ötödik köztársasági elnökeként, élve az Alaptörvényben rám ruházott felelősséggel – külön köszöntve az először szavazó fiatalok százazreit, és tisztelegve az első szabad választások emléke előtt -, a 2018-as általános országgyűlési választásokat április 8-ára írom ki.

– közölte Áder János köztársasági elnök hivatala.

...

Negyedszerre választja meg az Országgyűlés miniszterelnöknek Orbán Viktort, a Fidesz elnökét csütörtökön délután. A döntéshez az országgyűlési képviselők több mint a felének szavazata szükséges. A miniszterelnök a megválasztásával azonnal (újra) hivatalba lép. Az eskütétel után a kormányfő beszédet mond a parlamentben. Áder János köztársasági elnök az Országgyűlés keddi alakuló ülésén javasolta, hogy a parlament Orbán Viktor kormányfőt, a Fidesz elnökét válassza újra miniszterelnöknek. (2018)

...

Áder János köztársasági elnök a Sándor-palotában tartott csütörtöki ünnepségen dr. Baranyi Péter professzort kinevezte a Széchenyi István Egyetem új rektorának, a Széchenyi István Egyetemért Alapítvány és az egyetem Szenátusának egységes javaslata alapján. Megbízatása 2021. július 1-jétől négy évre szól. Dr. Czinege Imre (2002–2005), dr. Szekeres Tamás (2005–2013) és dr. Földesi Péter (2013–2021) után dr. Baranyi Péter az intézmény negyedik rektora.

...

Csütörtöki hatállyal kinevezte Ruszin-Szendi Romulusz vezérőrnagyot a Magyar Honvédség parancsnokává Áder János köztársasági elnök. A Magyar Közlöny legfrissebb számában megjelent határozat szerint Ruszin-Szendi Romulusz kinevezése 2021. június 3-ától 2026. május 31-éig szól.

...

Tavaly nyolc elítéltet részesített elnöki kegyelemben Áder János köztársasági elnök, írja a [Magyar Hírlap](#) az [Igazságügyi Minisztérium](#) által közzétett statisztika alapján.

2019-ben 508-an nyújtottak be kérvényt az államfőhöz. Közülük nyolc elítélt (a kérelmezők 1,57 százaléka) kapott kegyelmet. Áder János egy évvel korábban még kevésbé volt engedékeny, akkor csak négyen kaptak tőle kegyelmet, ahogy 2014-ben is.

Ez a két év volt egyben a negatív rekord 2002 óta. A jelenlegi államfő 2015-ben volt a legvajszívűbb. akkor huszonnégy elítélt (a kérelmezők 2,9 százaléka) ügye részesült pozitív elbírálásban. A legtöbben **Mádl Ferenc**től kaptak kegyelmet, 2004-ben 41 elítélt szabadságvesztése szűnt meg az államfő döntése alapján.

A legtöbb kérvényt 2007-ben nyújtották be, ekkor 1378-an bíztak a kedvező elbírálásban, de azt csak 23-an kapták meg. A tárca összesítése szerint 2002 óta a kérelmezők átlagosan 2,1 százaléka, 16 302 elítéltből 328 kapott elnöki kegyelmet.

Egy elítéltnak kizárólag a köztársasági elnök adhat kegyelmet az igazságügyi miniszter felterjesztése után. Sem elutasító, sem helybenhagyó döntését nem kell megindokolnia.

...

Áder János államfő nem ért egyet az ingatlanyilvántartásról szóló törvénnyel, ezért megfontolásra visszaküldte azt a Háznak pénteken, hogy a jogszabály hatályba léptető rendelkezései újratárgyalhatók legyenek. Az erről szóló dokumentum az Országgyűlés honlapján olvasható.

A köztársasági elnök az Országgyűlésnek küldött levelében azt írja: az elfogadott jogszabály hatályba léptető rendelkezései ellentmondások, a jogalkotói cél megvalósítására nem alkalmasak, így a törvény nem felel meg sem az alaptörvény, sem a jogalkotási törvény egyes követelményeinek. Az alaptörvény szerint ugyanis a jogszabályok szövegeinek értelmesnek, világosnak kell lennie, a jogalkotásról szóló törvény pedig azt írja elő, hogy a jogszabálynak a címzettek számára egyértelműen értelmezhető szabályozási tartalommal kell rendelkeznie.

...

A köztársasági elnök közleményben jelentette be, hogy aláírta a pedofilelles törvényt.

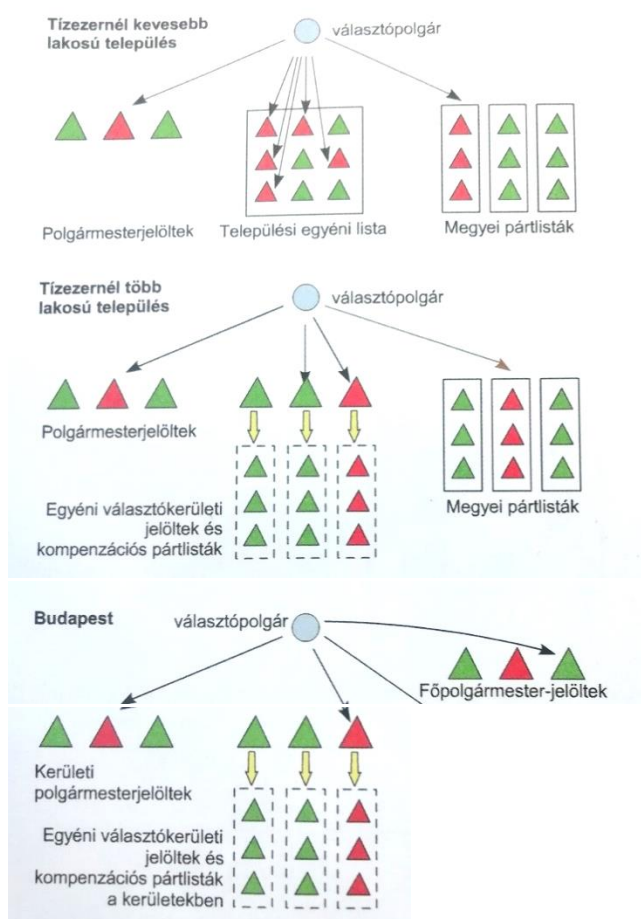
Az Országgyűlés 2021. június 15-én 157 igen szavazattal, 1 nem ellenében elfogadta a pedofil bűnelkövetőkkel szembeni szigorúbb fellépésről, valamint a gyermekek védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló törvényt.

Miután az új törvény a 18 év feletti alkotmányos jogait nem korlátozza, a 18 év alattiak védelmére vonatkozó alkotmányos kötelezettséget viszont kiteljesíti, ezért a mai napon elrendeltem a törvény kihirdetését – írta Áder János közleménye.

B) Mutassa be a főbb adófajtákat, adókat és járulékokat, illetve szerepüket az államháztartásban! (6)

13.

A) A mellékelt ábra alapján foglalja össze az önkormányzati választás legfőbb szabályait! A különböző településtípusok választópolgárai kikre adhatják le szavazataikat? Miért csak a kistelepüléseken alkalmazzák az egyéni listás rendszert?

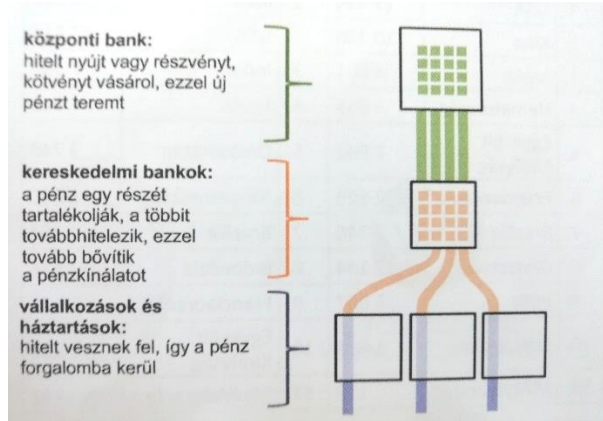
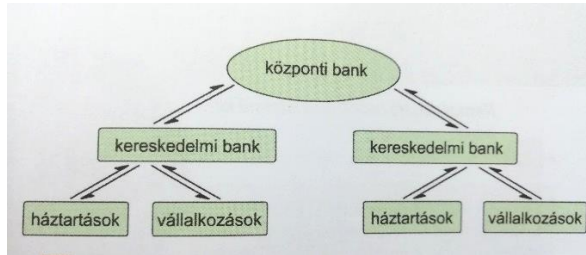

B) Jellemezze a hitelfelvétel típusait, feltételeit és kockázatait! (2)

14.

A) Az ábrák segítségével jellemezze a bankrendszert. Mi jellemzi a jegybank és a kereskedelmi bankok viszonyát? Mi a kereskedelmi bankok funkciója a gazdaságban? (9)

A kétszintű bankrendszer

B) Ismertesse az alapvető állampolgári jogokat és kötelességeket! (3)

15.

A) Foglalja össze a biztosító ajánlatának lényegét! Milyen előnyök származnak a biztosításból, illetve milyen kockázatokat jelent az ajánlat? Milyen részleteket érdemes tisztázni még a szerződéskötés előtt? Milyen egyéb megtakarítási lehetőségek vannak a háztartások számára? (2)

Megtakarítás és életbiztosítás egyben, ügyfélbónusszal és kiegészítő biztosításokkal

Tegyen családja céljainak megvalósításáért!

A Biztosított Jövő életbiztosítás rendkívül jó választás azok számára, akiknek éppoly fontos, hogy egy váratlan tragédia (komoly baleset, betegség, halál) esetén a család anyagilag védve legyen, valamint hogy félre tudjanak tenni a közép és hosszú távú célok megvalósítása érdekében.

Az életbiztosítás tartalmaz:

- Kockázati életbiztosítást, mely egy váratlan tragédia esetén segít a család megnövekedett kiadásait fedezni.
- Vállalt havi megtakarítást, hogy az alapbiztosítás díján felül tudjon félretenni havonta.
- Kiegészítő biztosításokat, melyek további védelmet adnak az alapbiztosítás mellé.

Garantált hozam vagy szakértők által menedzselte megtakarítási háttér

Dönthet, mekkora kockázatot vállal megtakarításával! Jövőtervező életbiztosításunkkal 2 megtakarítási forma közül választhat.

Ha hosszú távon, várhatóan a garantált 1%-os hozamnál magasabb hozamot szeretne elérni, és ennek érdekében hajlandó kockázatot vállalni, érdemes a befektetési egységekhez kötött megtakarítási formát választania. Ebben az esetben sem kell Önnek figyelnie a pénzügyi híreket, nem kell Önnek pénzügyi döntéseket hoznia hétről-hétre, mert szakértőink menedzselik megtakarítását.

B) Mutassa be, milyen hatással van a globalizáció a nemzeti kultúrára!(4)

A szóbeli vizsga értékelése:

A tétel kifejtése

Szempontok		Legmagasabb pontszám A tétel	Legmagasabb pontszám B tétel	Legmagasabb pontszám összesen
Megértés	– A vizsgázó a megadott témáról beszél	2	2	4
Információk értelmezése, források feldolgozása	– A vizsgázó értelmezi a forrást és kiemeli a lényeges információkat.	5		5
	– Következtetéseket von le a forrásból, valamint összefüggéseket azonosít a források, illetve a forrás és ismeretei között.	5		5
Elméleti tudás	– A vizsgázó rendelkezik a tételkifejtéshez szükséges elméleti tudással.	5	5	10
	– Ismeri és helyesen használja a témához tartozó kifejezéseket, szakszavakat	3	3	6
Érvelés	– Állításait példákkal, bizonyítékokkal támasztja alá	3	2	5
	– Több nézőpontból közelíti meg a problémát, mérlegeli a különböző szempontokat	3	2	5
	– Önálló megállapításokat tesz, véleményt alkot és érvel a véleménye mellett	3	2	5
Előadásmód	– Rendszerező, lényegkiemelő képesség,			3
	– Nyelvhelyesség, nyelvhasználat			2
Összesen				50

A projektvédelem értékelésének a szempontjai

Szempont	Legmagasabb pontszám
a vizsga tartalmának és az egyéni munka konkrétumainak bemutatása	5
a projektkészítés során szerzett egyéni tapasztalatok ismertetése	2
szaknyelv, szakmai ismeretek alkalmazása	4
vizsgabizottság által feltett kérdések megválaszolása	5
tématartás, lényegkiemelés	2
a felelet felépítettsége, nyelvhelyesség	2
Összesen	20

MEGOLDÁSOK:

1.

A

A vizsgázó megállapítja, hogy a szerződés egy ingatlan (nyaraló és a hozzá tartozó kert) bérbeadásáról szól, Bérbeadó és Bérelő között kötötték, azonosítja a bérlet tárgyát képező ingatlant, meghatározza a bérleti díjat, szabályozza a bérleti díj fizetésének ütemezését, idejét, a használat szabályait, a Bérelő és a Bérbeadó jogait és kötelezettségeit (konkrét példákkal). Fontos részként említi továbbá a keltezést, illetve a szerződő felek aláírását. Legalább további három szerződés-típust jellemez (adásvételi-, hitel-, munka-, vállalkozási-, letéti szerződés), illetve felsorolja legfontosabb részeket (szerződő felek, a szerződés tárgya, a szerződő felek kötelezettségei és jogai, keltezés, aláírások, hitelesítés), állításait példákkal támasztja alá.

B

A vizsgázó megállapítja, hogy az Országgyűlés Magyarország legfőbb népképviselői szerve, fő feladata a törvényhozás (törvényhozó hatalmi szerv). Emellett elfogadja a központi költségvetést és jóváhagyja annak végrehajtását, megválasztja a magyar állam legfontosabb tisztviselőit: a miniszterelnököt, a köztársasági elnököt, a Kúria elnökét, a legfőbb ügyészt, a Számvevőszék elnökét, az alapvető jogok biztosát (ombudsman), továbbá az alkotmánybíróság tagjait. A vizsgázó megállapítja, hogy az Országgyűlésben többséggel rendelkező párt(ok) alakítanak kormányt, vagyis a kormány az Országgyűlés bizalmából kormányoz, az Országgyűlésnek felelős. A törvényalkotás mellett az Országgyűlés másik fontos feladatköre a kormány és az általa irányított közigazgatás ellenőrzése. Az Országgyűlés ellenőrző tevékenysége kiterjed mindazon szervekre, amelyek beszámolási kötelezettséggel tartoznak a Parlamentnek (pl. MNB, legfőbb ügyész, Kúria, éves beszámoló). Az Országgyűlés ellenőrző szerve a Számvevőszék, illetve az ombudsman. Az ellenőrzés része, hogy az országgyűlési képviselők kérdésekkel vagy interpellációval fordulhatnak a kormány tagjaihoz.

A vizsgázó kitér az Országgyűlés működésére: egy kamarából áll, a 199 képviselőt négyévenként választják. A képviselők pártfrakciókat alakítanak. A képviselők parlamenti bizottságokban, illetve az Országgyűlés plenáris ülésén végzik törvényhozó és ellenőrző tevékenységüket, az ülések általában nyilvánosak. A vizsgázó megállapítja, hogy törvényt a köztársasági elnök, a kormány, illetve a képviselők kezdeményezhetnek. A törvényjavaslatokat a módosító indítványokkal együtt a bizottságokban majd a plenáris ülésen vitatják meg. A törvényeket egyszerű többséggel, a sarkaltos törvényeket 2/3-os többséggel a plenáris üléseken hozzák, ugyancsak 2/3-os többség kell az Alaptörvény módosításához. A vizsgázó röviden ismerteti a köztársasági elnök törvényhozással kapcsolatos jogait.

2.

A

A vizsgázó valamennyi diagramot értelmezni tudja. Rögzíti a gazdasági helyzet legfontosabb változásait: a rendszerváltoztatás utáni évek gazdasági nehézségeit (pl. magas munkanélküliség, növekvő eladósodottság), az ezredforduló környéki kilábalás mutatóit (növekvő GDP, csökkenő eladósodás és munkanélküliség), illetve a trend megfordulását 2002 után. Azonosítja a 2008-as válság hatását a különböző mutatókra, illetve a 2012 után bekövetkező pozitív változásokat valamennyi mutató esetében. Kitér az egyes mutatók gazdasági hatásaira, a mutatók közötti összefüggésekre is (GDP és GDP-arányos adósság,

GDP és foglalkoztatottság, foglalkoztatottság és munkanélküliség stb.), illetve megvilágítja a változások okait és hátterét.

B

A vizsgázó legalább öt dokumentumot ismertet az alábbiak közül: személyi igazolvány, lakcímkártya, útlevel, diákigazolvány, vezetői engedély, adókártya (adóazonosító jel), TAJ-kártya (társadalombiztosítási azonosító jel). Megállapítja a funkcióikat: a személyazonosság igazolása (személyi igazolvány, útlevel, vezetői engedély – mindegyik lakcímkártyával), illetve bizonyos jogosultságokat igazoló dokumentumok (pl. határátlépési engedély – útlevel, járművezetői engedély – vezetői engedély, stb.) Kitér arra is, hogy pl. tanulói jogviszony igazolása – diákigazolvány milyen jogosultságokat jelent. Dokumentumként ismerteti a legfontosabb adatokat (név, születési adatok, fénykép, azonosító jelek, stb.)

3.

A

A vizsgázó bemutatja az Európába irányuló migrációs kihívást, beszél ennek okairól (háborúk, demográfiai, szociális – gazdasági menekültek). A vizsgázó kitér a migráció ellentmondásos megítélésére (európai munkaerő utánpótlás, a befogadás emberjogi és morális dimenziói), illetve az európaiktól eltérő kulturális hátterű migránsok integrációjának kérdésére, mérlegeli a különböző érveket. Ismerteti és példákkal támasztja alá a migráció biztonságpolitikai kockázatait (illegális migráció – ellenőrizetlen beáramlás, embercsempészet, iszlamista terrorszervezetek térhódítása, bűnözés emelkedése, eltérő kultúrájú közösségek konfliktusai; kulturális gettók, no go zónák kialakulása). A forrásokra hivatkozással megállapítja, hogy a migráció tömeges, sokszor illegális, illetve sok esetben veszélyt jelent a bevándorlók számára is, valamint hosszabb távon megváltoztathatja Nyugat-Európa vallási, etnikai és kulturális összetételét is.

B

A vizsgázó bemutatja a klasszikus liberális gazdaságtan alapelveit (szabad piac, szabad kereskedelem, laissez faire, éjjeliőr állam), és felvázolja ennek 20. századi fejlődését a jóléti állam, illetve a neoliberais-konzervatív megközelítés irányába. Bemutatja, hogy a szocialista-baloldali felfogás a társadalmi és gazdasági egyenlőség megvalósítására törekszik. Radikális irányzata ezt a magántulajdon erőszakos megszüntetése (kommunizmus) révén akarta elérni. A 20-21. századi európai baloldal a gazdasági egyenlőtlenség csökkentését állami beavatkozással, az állam újraelosztó szerepének növelésével akarja elérni (progresszív adózás – magas adókulcsok, széles körű szociális juttatások, alapjövedelem javaslata). A konzervatív felfogás szerint az állami szerepvállalás csak az igazán rászorultak támogatását, bizonyos közösségi célok finanszírozását, illetve a szabályok betartatását jelenti. Az állami újraelosztás csökkentése a cél, kisebb adók, kisebb progresszivitás, a teljesítményelv érvényesülése a gazdaságban.

4.

A

A vizsgázó ismerteti a költségvetést és magyarázatot ad az egyes tételekre. A költségvetésben megkülönbözteti a különféle bevételeket és kiadásokat. A bevételnél tervezi

a munkavégzésből származó jövedelmeket (munkabér, vállalkozás), a nyugdíjat, illetve a családi pótlékot, GYES-t. A kiadásoknál a rezsiköltségeket, a hiteltörlesztést, valamint az egyéb napi vagy rendszeres költségeket tünteti fel (élelmiszerek, háztartási eszközök, közlekedés, ruházkodás, sport, kultúra, állattartás). Szerepelnie kell hosszabb távú megtakarításnak (pl. életbiztosítás, nyugdíjbiztosítás), illetve a nyaralásra vagy a nem várt költségekre félretett összegekre.

B

A vizsgázó megállapítja, hogy a fogyasztóvédelem olyan állami feladat, amely a termelő (eladó), illetve a vevő (fogyasztó) közötti erőegyensúly megteremtésére irányul. Magába foglalja a fogyasztók egészségének, biztonságának és gazdasági érdekeinek védelmét, a fogyasztók tájékoztatását, igényeiknek érvényesítését, illetve a fogyasztók képviselőit – ezekre a vizsgázó példákat is hoz. A legfőbb szerv az Innovációs és Technológiai Minisztérium, illetve a Fogyasztóvédelmi hatóság (a kormányhivatalok fogyasztóvédelmi osztályai), amelyekhez panasszal lehet fordulni. A vizsgázó legalább két olyan állami szervezetet említ, amelyek közreműködnek az állam fogyasztóvédelmi feladataiban (pl. Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat [ÁNTSZ], Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal [NÉBIH], Gazdasági Versenyhivatal [GVH], Nemzeti Média- és Hírközlő Hatóság) megjelölve ezek tevékenységi körét is.

5.

A

A vizsgázó a diagramok alapján az alábbi megállapításokat teszi:

- 1979 és 2011 között csökkent a családok száma (a népesség-, a gyerekszám-, illetve a házasságok csökkenése következtében), ugyanakkor nőtt az egyszülős családok száma és aránya, valamint az élettársi kapcsolatok száma és aránya, míg a házasságok száma radikálisan csökkent.
- Az ezredforduló évtizedeiben radikálisan csökkent a házasságban élők aránya (kb. 68%-ról kb. 42%-ra), míg az egyedül élők (hajadonok, nőtlenek, illetve elváltak) aránya nőtt, és 2011-re elérte a házasságban élők arányszámát.
- 1990 és 2011 között nőtt az eltartott gyermek nélküli családok száma (emögött az életkor meghosszabbodása is állhat – több idős házaspár), csökkent a kétgyermekes, ugyanakkor nőtt a három- és többgyermekes családok száma.

A vizsgázó az okok között megemlíti az európai modernizációval és városiasodással együtt járó szekularizációs folyamatokat (több válás, kevesebb házasság), illetve a gyermekek számának csökkenését (ami összefügg a nők emancipációjával és a késői első gyermekvállalásával). A házasságok csökkenésében szerepet játszik az elköteleződéstől való félelem is. A következmények közül legfontosabb demográfiai: a magyar népesség csökkenése, aminek hosszabb távon súlyos gazdasági és nemzetpolitikai következményei lehetnek, illetve említendő egyéni szinteken az elmagányosodás veszélye is, mivel a tendenciák szerint az egyedül élők aránya idővel meghaladhatja a családban élőkét.

B

A vizsgázó megállapítja, hogy az MNB Magyarország központi bankja (jegybankja). Feladatai között említi a monetáris politika vitelét, az infláció szabályozását, az ország deviza- és aranytartalékának a kezelését, a hivatalos fizetőeszközök (bankjegyek és pénzermék) kibocsátását, illetve a kereskedelmi bankok számára nyújtott szolgáltatásokat (hitelek nyújtása, betétek fogadása). Az MNB törvényben meghatározott célja továbbá, hogy az árstabilitás megőrzése mellett segítse a kormány gazdaságpolitikáját. Az MNB monetáris politikájának meghatározó szerve a Monetáris Tanács. A vizsgázó kifejti, hogy az alapkamat meghatározásán keresztül a Tanácsnak jelentős szerepe van a gazdasági folyamatok befolyásolásában, hiszen a jegybanki kamat nagysága hat a forint árfolyamának alakulására, a kereskedelmi bankok hitel- és betéti kamataira, az inflációra, illetve a gazdasági növekedésre is. Fontos szerepet játszik a jegybank tevékenységében a Pénzügyi Stabilitási Tanács, amely felügyeli a pénzügyi rendszer folyamatait. Az MNB szükség esetén direkt eszközökkel is beavatkozhat a kereskedelmi bankok működésébe (pl. kamatok meghatározása), illetve indirekt eszközökkel (állampapír-kereskedés, tartalékok növelése) szolgálhatja a pénzügyi egyensúly fenntartását vagy a gazdaságpolitikát.

6.

A

A vizsgázó megállapítja, hogy emberi jogoknak a minden embert születésétől fogva egyenlően megillető jogokat nevezzük, amelyeket nemzetközi szerződések rögzítenek. A magyar Alaptörvény emberi jogokra vonatkozó részei is az ENSZ (Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata) és az Európai Unió dokumentumaira épülnek. A vizsgázó megállapítja, hogy az emberi jogokról az Alaptörvény *Szabadság és felelősség* című fejezetének 31. cikke rendelkezik. Ezek az emberi jogok mellett az állampolgári jogokat és kötelezettségeket is tartalmazzák. A vizsgázó megkülönbözteti az első generációs (polgári és politikai), a második generációs (szociális, gazdasági és kulturális), illetve harmadik generációs (többnyire kollektív vagy csak elérendő pl. az egészséges környezethez, a békéhez való jog) jogokat. A vizsgázó feltárja, hogy az első- és második- és harmadik generációs jogok (az élethez, emberi méltósághoz, szabadsághoz, személyes biztonsághoz, a gondolatlelkiismeret- és vallásszabadsághoz, egészséges környezethez stb.) miként jelennek meg az egyes cikkekben, illetve kitér arra is, hogy milyen korlátok között és miként érvényesülhetnek a gyakorlatban.

B

A vizsgázó legalább három cégtípust sorol fel a következőkből, illetve egyenként jellemzi ezeket.

- Egyéni vállalkozás: 18. életévét betöltött büntetlen előéletű magánszemély alapíthat, kötelezettségéért teljes felelősséggel tartozik, lehet tulajdona, köthet szerződéseket, szja vagy KATA szerint adózhat, + iparűzési adó.
- Betéti társaság (Bt): Cégbíróságon bejegyzett, legalább két tag (beltag és kültag) alapíthatja, nincs minimálisan meghatározott alaptőkéje, a beltag teljes felelősséggel tartozik, lehetnek alkalmazottai, adózás: társasági adó vagy KIVA vagy KATA+ iparűzési adó.
- Közkereseti társaság (kkt): Családi vagy kisvállalkozásokra jellemző, cégbíróságon bejegyzett, legalább két tag, társasági adó vagy KIVA vagy KATA+ iparűzési adó.

- Korlátolt felelősségű társaság (kft.): Cégbíróságon bejegyzett, kis- és középvállalkozások kedvelt formája, lehet egyszemélyes is, minimum 3 millió alaptőke, a tagok csak a saját részesedésük mértékéig felelősek, adózás: társasági adó vagy KIVA vagy KATA+ iparűzési adó.
- Szövetkezet: A szövetkezet megalapításához legalább 7 fő (természetes, vagy jogi személy) szükséges. A tagok felelőssége csak a vagyoni hozzájárulásuk mértékéig terjed. Alapításkori minimális tőkeigénye nincsen. Az alapításkori vagyoni hozzájárulás eszköz (apport) vagy készpénz formájában is nyújtható. A tulajdonosok kötelesek személyesen közreműködni a működésében, munkát végezni a szövetkezet érdekében. A tulajdonosoknak egyenlő szavazatuk van függetlenül vagyoni hozzájárulásuk mértékétől.
- Részvénytársaság (Rt): Tőkeegyesítő forma, van zártkörű (Zrt) és nyilvános – tőzsdén jegyzett -- (Nyrt). Alapításkori minimális tőkeigénye Zrt. esetén: 5 millió Ft, Nyrt. esetén: 20 millió Ft, amely nem pénzben nyújtott vagyoni érték, eszköz (úgynevezett apport) formájában is nyújtható. A rendelkezésre bocsátott vagyon alapján a tulajdonosok részvényt (tulajdoni hányadot megtestesítő értékpapír) szereznek a társaságban, amely a szavazati joguk mértékét is meghatározza a társaság közgyűlési döntéseinek során.

7.

A

A vizsgázó azonosítja a forrásban a legfontosabb részeket: a hitelszerződés szereplőit (Bank és Adós), illetve ezek adatait, a kölcsön feltételeit (a hitel összege, a kamat és egyéb költségek, az adós kötelezettségvállalása a visszafizetésre), a kölcsön folyósítására és törlesztésére vonatkozó részleteket, valamint egyéb rendelkezéseket, kelteztést, illetve aláírásokat. A vizsgázó példával alátámasztva ismerteti a hitelfelvétel előnyeit (vállalkozás indítása, lehetővé tesz áru- vagy ingatlanvásárlást a rendelkezésre álló források elégtelensége esetén is, átmeneti forráshiány áthidalása), illetve kockázatait (kamatváltozás, devizahitel, jövedelem-csökkenés kockázatai), illetve, hogy miként lehet ezeket a kockázatokat minimalizálni (pl. fix kamatozású hitel, hitelbiztosítás).

B

A vizsgázó rögzíti, hogy a család nélkülözhetetlen szerepet tölt be mind a társadalom, mind pedig az egyén életében. A reprodukciós funkció – gyermekek szülése és felnevelése -- biztosítja a társadalom folyamatos újratermelődését. A család a társadalom mikroközössége, kitüntetett szerepe van a szocializációs folyamatban: értékek, gondolkodási struktúrák, magatartási szabályok, normák, hagyományrendszerek, társadalmi szerepek elsajátításának legfontosabb színtere. Ugyancsak jelentős társadalmi vonatkozás a család gondozó-ellátó funkciója (gyermekek, idősek, betegek), illetve gazdasági funkciója (a 20. századtól elsősorban a fogyasztás terén). Ezek a funkciók az egyén szempontjából is jelentősek: a reprodukciós funkció a gyermekek világra hozatala és felnevelése az emberek jelentős része számára lelki szükséglet. A családtagok részére a család stabil, kölcsönös, mentális biztonságot jelentő érzelmi kapcsolati hálót biztosíthat

(pszichoszociális funkció). A család lelki támaszt is jelenthet, menedéket a külvilággal szemben, szeretet-kapcsolatokat a családtagok között (érzelmi funkció). Bizonyos funkciók a családok többségében a modernizáció következtében halványulóban vannak (pl. oktatási, termelői, szellemi-kulturális funkció). A vizsgázó példákkal mutatja be a fenti funkciók érvényesülését, illetve kitér azokra a problémákra is, amelyek hátráltathatják ezeknek a funkcióknak a betöltését (pl. szülők nem érnek rá, csonka családok, nemzedéki ellentétek stb.)

8.

A

A vizsgázó megállapítja, hogy az Alaptörvény előírása szerint Magyarország felelősséget visel a határon túli magyarok sorsáért, elősegíti közösségeik fennmaradását és fejlődését, támogatja magyarságuk megőrzésére irányuló törekvéseiket, jogaik érvényesítését, közösségi önkormányzataik létrehozását, illetve a szülőföldön való boldogulásukat. Megállapítja, hogy a forrás, a Bethlen Gábor Alap pályázati felhívása a kárpátaljai magyar tanítási nyelvű közoktatást támogatja anyagi támogatást biztosítva a kárpátaljai magyar iskolákban magyar nyelven tanító pedagógusoknak. A Bethlen Gábor Alap elkülönített állami pénzalap, amelynek célja a Magyar Kormány nemzetpolitikai stratégiájához kapcsolódó célok megvalósulásának elősegítése. Kiemelt feladata a külhoni magyarság szülőföldjén történő egyéni és közösségi boldogulásának, anyagi, szellemi gyarapodásának elősegítése és kultúrájának megőrzése érdekében támogatások nyújtása. Ennek kapcsán határon túli magyar oktatási intézmények, egyesületek, egyházak, kulturális intézmények kapnak támogatást. A vizsgázó ezen kívül még legalább három támogatási formáról tud beszélni; pl. a magyar állam közvetlen költségvetési forrásokból is támogatja a határon túli magyarságot (pl. az Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem), a kormány diplomáciai eszközökkel is védi a magyar kisebbségeket (pl. az ukrán nyelvtörvény elleni fellépés), támogatja az anyaországi és a határon túliak kapcsolatait (pl. Határtalanul program).

B

A vizsgázó megállapítja, hogy a bioszféra egy véges, és nem növekvő, lényegében zárt rendszer, míg a gazdaság nyitott rendszerként működik, folyamatosan növeli az anyag- és energiafelvételt a körülötte lévő zárt világból, és növekvő mértékben bocsátja vissza a szennyezéseket. A GDP növekedése az összefogyasztás növekedését jelenti, amivel jelenleg nem tud lépést tartani a termelés hatékonyságának növekedése. A gazdaság növekedése továbbra is az anyag- és energiafelhasználás, valamint a szennyezés és hulladékkibocsátás növekedésével jár. A vizsgázó példákkal alátámasztva bemutatja, hogy a világgazdaság növekedése és a globalizáció milyen veszélyeket jelent a környezetre: számos környezetet károsító iparág települt a világ fejletlenebb régióiba (ahol kisebbek a környezetvédelmi követelmények), a kereskedelmi érdekek mentén kialakuló termelési specializáció tönkreteszti a helyi ökoszisztémát (pl. monokultúrás mezőgazdaság), és jelentős környezeti károkat okoznak a globális szállítási szükségletek. A vizsgázó rögzíti, hogy elvileg összeegyeztethető lehet a gazdasági növekedés és a környezetvédelem: az erőforrás-hatékonyság növelésével, a *kisléptékű és lokális* tevékenységek előtérbe helyezésével, a zöld iparágak fejlesztésével, illetve a zöld energiával (pl. a Párizsi Megállapodást szolgáló fejlesztések), ugyanakkor lehet a globális népességnövekedés megállítása is.

9.

A

A vizsgázó megállapítja, hogy a nyugdíj mértéke a szolgálati időtől, illetve az ez alatt az idő alatt befizetett nyugdíjjárulékuk mértékétől függ. A forrás alapján megállapítja, hogy a szóban forgó művészek alacsony nyugdíjának oka részben, hogy többségük 1988 és 1992 között az előírt legalacsonyabb nyugdíjjárulékot fizette, 1992 után pedig – mint vállalkozó – a minimálbéren voltak bejelentve, vagyis akkor is a legalacsonyabb nyugdíjjárulékot fizették. Vagyis az alacsony nyugdíjuk részben a régi szabályozásból, részben viszont saját hibájukból eredt – hiszen a valós jövedelmük 1992 után valószínűleg lényegesen meghaladta a minimálbért. A vizsgázó részletezi, hogy az időskori megélhetés milyen módon biztosítható: a jövedelemnek megfelelő nyugdíjjárulék befizetése (vagyis nem zsebbe kapott fizetés), minél több szolgálati év, önkéntes nyugdíjpénztári befizetések, egyéb megtakarítások.

B

A vizsgázó rögzíti, hogy az országgyűlési választások a demokrácia legfontosabb eseménye. A választásokon dől el a törvényhozó hatalom, az Országgyűlés összetétele, ezáltal az is, hogy melyik politikai erő kerül kormányra. A vizsgázó bemutatja és elmagyarázza a magyarországi országgyűlési választás legfontosabb szabályait (négyévenként írják ki, aktív és passzív választójog, határon túliak választójoga, pártlisták és egyéni választókerületek, egyfordulós választás, kompenzáció, a mandátumszerzés feltételei és szabályai).

A vizsgázó megállapítja, hogy a magyarországi választási rendszer vegyes, részben arányos (a pártlisták miatt), részben pedig többségi (az egyéni választókerületek miatt). Kitér az egyes rendszerek előnyeire is (pártlista – arányosabb képviselet, a választói akarat pontosabb megjelenése; többségi – könnyebb kormányozhatóság, a képviselő nagyobb egyéni felelőssége), illetve kifejti a véleményét ezek érvényesüléséről a magyar rendszerben.

10.

A

A vizsgázó a magyarországi korfákat értelmezi: míg az 1910-es egyértelmű demográfiai növekedést jelez, addig a 2011-es és a 2060-as már csökkenő népességet jelez, illetve prognosztizál. A korfákból azt is megállapítja, hogy ennek oka egyértelműen a születések számának a visszaesése. A vizsgázó összehasonlítja a gyermekek és az idősek arányát, és megállapítja, hogy az idősek arányának növekedése a gyereklétszám csökkenése mellett a születéskor várható élettartam lényeges növekedéséből ered, ami a javuló életminőségnek köszönhető. Megállapítja, hogy a demográfiai csökkenés és az idősek/gyermekek arányának változása a gazdasági fejlődés, illetve a nyugdíjak finanszírozhatóságának a problémáját veti fel a jövőben.

A vizsgázó a diagramból megállapítja, hogy a világban a magyarral éppen ellentétes folyamat, népességnövekedés zajlik. A népességnövekedés különösen a kevésbé fejlett régiókra (pl.

Afrika) jellemző és felveti a Föld véges erőforrásainak kérdését, illetve azokat a veszélyeket, amelyeket a túlszaporodás okoz vagy felerősít: a szegénység, az élelemtermelés problémái, az erőforrások fokozott fogyasztása és bekövetkező hiánya (pl. víz), migráció, háborúk, járványok.

B

A vizsgázó megállapítja, hogy a Magyar Honvédség Magyarország fegyveres állami szervezete, feladatait az Alaptörvény határozza meg. A Honvédség fő feladata Magyarország függetlenségének, területének és határainak katonai védelme. Ezen felül – mivel Magyarország tagja a NATO-nak – részt vesz a szervezet kollektív védelmének erősítésében, közös védelmi és békefenntartó feladatok ellátásában. Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája megfogalmazza, hogy az európai stabilitást befolyásoló távoli régiókban zajló nemzetközi válságkezelő műveletek Magyarország alapvető biztonságpolitikai érdekeit szolgálják. Ezért a Magyar Honvédség a NATO mellett részt vesz az ENSZ és az EU keretében szerveződő válságkezelő missziókban (pl. Afganisztán, Koszovó, Ciprus).

A vizsgázó megállapítja, hogy terrorveszélyhelyzet, illetve szükségállapot idején a Honvédség felhasználható a veszély elhárítására. A Magyar Honvédségnek szerepe lehet humanitárius tevékenységben, illetve súlyos ipari vagy természeti katasztrófák megelőzésében és elhárításában (pl. árvizek során, a 2010-es vörösiszap katasztrófa elhárítása stb.).

11.

A

A vizsgázó megállapítja, hogy az üzleti terv tartalmát és részeit meghatározzák azok a célok, amelyek elérésére a terv készül. A forrás alapján megállapítja, hogy ebben az esetben vagy önmaga számára kell elkészítenie a tervet, vagy – amennyiben hitelt akar felvenni – a bank számára. Ez utóbbi esetben pl. szükség van a vállalkozás részletes bemutatására is. Az üzleti terv előtt fel kell térképezni a körülményeket (itt a büfé-helyiség állapotát, felszereltségét, az iskola tanulólétszámát, az iskola házirendjét, az iskolai büfé működtetésének jogszabályi hátterét stb.) A vizsgázó röviden ismerteti az üzleti terv vázlatát, indokolja az egyes részeket. Az üzleti tervnek tartalmaznia kell egy iparági elemzést (fizetőképes kereslet felmérése), a vállalkozás – itt a körülmények – bemutatását (szakmai ismeretek, büfé-helyiség adottságai, felszerelése, fejlesztési elképzelések), marketingtervet (a termékek, eladási árak, értékesítés módja), működési tervet (beszerzés, készletgazdálkodás), kockázatbecslést, illetve pénzügyi tervet.

B

A vizsgázó rögzíti, hogy az igazságügyi rendszer a bírósági, illetve az ügyészi rendszerből áll. Bemutatja a négy szintből álló bírósági rendszert: legalsó szint a járásbíróságok és kerületi bíróságok (ide kerül a legtöbb ügy); a 2. szint a törvényszékek (Fővárosi és 19 megyei) ahol a kiemelkedő súlyú ügyek (nagy összeg a per tárgya vagy súlyos bűncselekmény), illetve a járásbírósági ügyek másodfoka. A 3. szint az öt ítélőtábla

(Fővárosi, Debreceni, Győri, Pécsi, Szegedi), ahová másod- és harmadfokon kerülhetnek az ügyek. A bírósági rendszer legfelső foka a Kúria. A Kúriának az ítélezésen kívül feladata az egységes és következetes bírói gyakorlat kialakítása, amelyet ún. jogegységi határozatok meghozatalával lát el. Az ítélezés szakmai színvonalának biztosítása a Kúria elnökének, a bíróságok központi igazgatása pedig az Országos Bírósági Hivatalnak, illetve annak elnökének a feladata. Az OBH felügyeletét a bírákból álló Országos Bírói Tanács látja el. A vizsgázó bemutatja az ügyészség feladatait (közvádló, közigazgatási és más intézmények működésének törvényességét felügyeli) és szervezetét – a bíróságokhoz hasonlóan négy szintű: járási, főügyészségek, fellebviteli főügyészségek, Legfőbb Ügyészség a legfőbb ügyész vezetésével. A Kúria és az OBH elnökét, valamint a legfőbb ügyészt az Országgyűlés választja. A vizsgázó megállapítja, hogy az igazságszolgáltatás, a bírói szervezet önálló hatalmi ág, az ügyészség nem, ugyanakkor önálló állami szerv, nincs alárendelve az Országgyűlésnek.

12.

A

A vizsgázó megállapítja, hogy Magyarország államfője a köztársasági elnök, akinek a legfontosabb jogköreit az Alaptörvény deklarálja. A vizsgázó a forrás alapján ismerteti az elnöki jogköröket, illetve azok korlátait: kiírja az országgyűlési és önkormányzati választásokat – négy, illetve öt évenként ki kell írnia; javaslatot tesz a miniszterelnök személyére – az Országgyűlésben vélhetően többséget élvező személyt kell jelölnie; kinevezési jogkört gyakorol állami intézmények (pl. Nemzeti Bank, MTI), nagykövetek, rektorok, főtisztek ügyében – kormány- vagy miniszteri előterjesztés alapján nevezhet ki; kegyelmi jogkört gyakorol. A vizsgázó ismerteti és példával szemlélteti a köztársasági elnök törvényhozással kapcsolatos jogköreit (aláírás, visszaküldés, Alkotmánybíróságnak küldés). Ismeretei alapján még felsorol egy-két jogkört: pl. a Magyar Honvédség főparancsnoka, törvényeket kezdeményezhet, összehívja az országgyűlést. A vizsgázó megállapítja, hogy a magyar köztársasági elnök – szemben néhány más ország gyakorlatától (pl. USA, Lengyelország) – nem része a végrehajtó hatalomnak és a törvényhozó, végrehajtó és bírói hatalomtól egyaránt független, ezért jogosítványai erősen korlátozottak. Fő funkciója: kifejezi a nemzet egységét, és örökdik az államszervezet demokratikus működése felett.

B

A vizsgázó megkülönbözteti a munkavégzéssel, foglalkoztatással illetve a fogyasztással kapcsolatos adókat, különbséget tesz a központi költségvetésbe befolyó és a helyi adók, illetve az adók és járulékok között. Megállapítja, hogy Magyarországon egykulcsos jövedelemadó van: a munkavállalót bruttó jövedelme után 15%-os személyi jövedelemadó (szja) és 18,5 % társadalombiztosítási járulék terheli, míg a munkáltatónak a munkavállaló bruttó munkabére után 15,5 % szociális hozzájárulási adót és 1,5 % szakképzési hozzájárulást kell fizetnie. A minden eladott termék, szolgáltatás után az eladó által fizetendő általános forgalmi adó (ÁFA) 27 %-os, illetve bizonyos termékek után az állam jövedéki adót is szed (dohány- és alkoholtermékek, üzemanyag). A vállalkozások

nyereségük után társasági adót fizetnek, a kisvállalkozások ezt egyéb adófizetéssel (pl. KATA) válthatják ki. Az önkormányzatok az ingatlanokra kommunális adót, telekadót vagy építményadót, míg a területükön működő vállalkozásokra iparüzési adót vethetnek ki.

A vizsgázó megállapítja, hogy az állam legfőbb bevételei az adókból származnak az adózás elengedhetetlen az állam működéséhez, az oktatás, egészségügy, nyugdíjrendszer, infrastruktúra, a rendvédelmi szervek stb. finanszírozásához. A társadalombiztosítási járulék a nyugdíj, az egészségbiztosítás fedezéséhez, míg a szociális hozzájárulási adó egyes szociális ellátások fedezetéhez, továbbá az egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásához szükséges államháztartási forrásokat biztosítja. Az adózó rendelkezhet az általa befizetett szja 2%-ról (civil szervezetek, egyházak). Megállapítja, hogy az adórendszer társadalompolitikai és gazdasági célokat is szolgál (pl. gyermekek után járó szja kedvezmény, 5 %-os adókulcs bizonyos termékek esetében).

13.

A

A vizsgázó ismerteti a magyarországi önkormányzati választás legfontosabb szabályait: ötévente, egyfordulós választás, ahol sem érvényességi, sem eredményességi küszöb nincs, a jelöltállítás szabályait. Szavazati joggal rendelkezik minden legalább 18 éves személy, akinek bejelentett lakóhelye vagy tartózkodási helye van Magyarországon az adott településen – függetlenül attól, hogy magyar állampolgár-e. A választásokon a települések polgármestereit, a képviselőtestületek tagjait, valamint és a megyei közgyűlések tagjait választják meg. Budapesten a főpolgármesterről, a kerületek polgármestereiről és képviselőtestületének összetételéről döntenek a választók. Ahol ezt kezdeményezik, lehetőség van kisebbségi (nemzetiségi) önkormányzat választására. A vizsgázó megállapítja, hogy a tízezernél kisebb lakosú településen a polgármesterre, a települési képviselőtestület tagjaira és a megyei közgyűlés tagjaira (pártlista alapján) lehet szavazni. A helyi képviselőkre egyéni lista alapján szavazhatnak, ahol a szavazólapon legfeljebb annyi személyt lehet megjelölni, ahány tagú lehet a helyi képviselőtestület (ez a település lakosságától függően 2-8 fő). A tízezernél nagyobb településeken a polgármesterre, a települési képviselőtestület tagjaira (egyéni választókerületi jelöltre) és a megyei közgyűlés tagjaira (pártlista alapján) lehet szavazni. A tízezernél kisebb települések egyéni listájának indokaként a vizsgázó megemlíti, hogy a kisebb településeket nincs értelme választókerületekre osztani, illetve hogy ezeken a településeken a választópolgárok általában személyesen ismerik a jelölteket, míg a tízezernél nagyobb településeken inkább a jelöltet indító párt orientálja a választópolgárokat. A fővárosban a választók a főpolgármesterre, a kerületi polgármesterre, illetve a kerületi képviselőtestület tagjaira (egyéni választókerületi jelöltek) adhatják le a szavazataikat. A vizsgázó megállapítja, hogy a tízezernél nagyobb településeken és a fővárosi kerületekben a képviselőtestületet az egyéni választókerületenként megválasztott, illetve a kompenzációs listák alapján bekerült képviselők adják, míg a fővárosi közgyűlés tagjait a kerületi polgármesterek és a polgármesteri szavazás kompenzációs listáján bekerült képviselők adják.

B

A vizsgázó megállapítja, hogy hitelt magánszemély vagy vállalkozás vehet igénybe, általában pénzintézet (bank) által nyújtott pénz formájában, amelyet az adós rendszerint részletekben fizet vissza. A vizsgázó különböző szempontok szerint ismerteti a különböző típusú hiteleket, példákkal alátámasztva a tipizálást. A hitel a visszafizetés futamideje szerint lehet rövid távú (12 hónapnál nem hosszabb) középtávú és hosszú távú (36 hónapnál hosszabb). Hitel igényelhető előre meghatározott céllal (áruvásárlási, ingatlanvásárlási), vagy cél nélkül (szabad felhasználású). A hitelező biztonsága szempontjából van fedezet nélküli hitel (pl. az adós jövedelme alapján), illetve fedezettel biztosított hitel (pl. jelzálog ingatlan vásárlása esetén). A kamat szempontjából a hitel lehet változó- vagy fix kamatozású. A vizsgázó részletezi, hogy milyen célból, milyen nagyságú, milyen típusú hitel felvétele lehetséges és célszerű, illetve milyen kockázatokat rejtenek az egyes hiteltípusok (pl. a változó kamatozású kamatnövekedés esetén).

14.

A

A vizsgázó megállapítja, hogy Magyarországon kétszintű bankrendszer működik. A Magyar Nemzeti Bank a központi bank nincs közvetlen kapcsolatban a háztartásokkal és a vállalkozásokkal. Az MNB a kereskedelmi bankok megtakarításait gyűjti, azoknak hitelez, illetve értékpapírokat vásárol tőlük, ezzel új pénzt teremt. A vállalkozásokkal és a háztartásokkal közvetlenül az üzleti alapon működő kereskedelmi bankok vannak kapcsolatban. A vizsgázó példákkal alátámasztva bemutatja a kereskedelmi bankok tevékenységét: a betétügyleteket (betétgyűjtés, saját értékpapír kibocsátása, hitelfelvétel az MNB-től vagy más bankoktól); a hitelügyleteket (hitelnyújtás, betételhelyezés más banknál, értékpapírok vásárlása); illetve a pénzforgalom lebonyolítását (fizetések átutalása, közüzemi számlák kifizetése, átutalások). A kereskedelmi bankok hitelt vállalatoknak, önkormányzatoknak illetve magánszemélyeknek nyújthatnak, míg a betétek gyűjthetők magánszemélyektől, vállalkozásoktól, önkormányzatoktól, költségvetési intézményektől, egyéb non-profit szervezettől, más banktól.

B

A vizsgázó rögzíti, hogy az alapvető állampolgári jogokat az Alaptörvény *Szabadság és felelősség* című fejezete tartalmazza, valamint egyéb törvények részletezik, illetve gondoskodnak a betartásukról. Az állampolgári jogok az alapvető emberi jogokon alapulnak (élethez, méltósághoz, tulajdonhoz való jog, szabadságjogok, törvény előtti egyenlőség, a diszkrimináció tilalma stb.), ugyanakkor vannak olyan jogok is, amelyek a magyar állampolgársághoz kötődnek. A vizsgázó bemutatja és példákkal illusztrálja a legfontosabb állampolgári jogokat: a különféle állami szolgáltatások igénybevételét (alapközép és felsőfokú oktatás, egészségügyi és művelődési intézmények). Minden magyar polgárnak joga van **külföldre utazni vagy** letelepedni, onnan bármikor visszatérni, illetve hogy külföldi tartózkodása alatt a magyar állam védelmét élvezze. Magyar állampolgárt kiutasítani, más államoknak kiadni nem lehet. A magyar állampolgárok bizonyos meghatározott esetekben (anyaság, betegség, árvaság, rokkantság) támogatásokra jogosultak. Minden állampolgár részt vehet a **közügyek gyakorlásában, 18 év felett választó és választható**. A **nemzetiségek jogai** közé tartozik az anyanyelv használata, a saját kultúrához és az anyanyelvi oktatáshoz, valamint a helyi és országos önkormányzat alakításához való jog. A vizsgázó kifejti: mivel Magyarország az Európai Unió tagja, a

magyar állampolgárok egyben uniós állampolgárok is, így joguk van az unión belüli országokba szabadon beutazni, ott tartózkodni, munkát vállalni vagy letelepedni. Ugyancsak joguk van az európai uniós választásokon részt venni.

A vizsgázó bemutatja és példákkal illusztrálja a magyar állampolgárok legfontosabb kötelezettségeit: a törvények és jogszabályok betartása, az adófizetési és a honvédelmi (fegyveres, fegyver nélküli és polgári szolgálati) kötelezettségeket. A szülőknek gondoskodniuk kell kiskorú gyermekükről, illetve a gyermekük tankötelezettségéről (16 éves korig). Ugyanakkor a nagykorú gyermekeknek is gondoskodniuk kell a rászoruló szüleikről.

15.

A

A vizsgázó összefoglalja és értelmezi a biztosító ajánlatának a lényegét: életbiztosítást, ehhez kapcsolódó kiegészítő biztosításokat (pl. balesetbiztosítást), továbbá megtakarítást kínál. A biztosítás előnyei: a biztosított halála (pl. kiegészítő biztosítás esetén munkaképtelensége) esetén a családjának anyagi helyzetén segíteni tud a biztosítási összeg. Ugyanakkor, ha nem következik be a biztosításban megjelölt esemény, a futamidő lejártával a biztosított megtakarítása következtében jelentős összeghez juthat. A vizsgázó felsorolja a szerződéskötés előtt tisztázandó részleteket: a biztosítás összege, a havi befizetés mértéke, mi történik a biztosított fizetési késedelme, illetve nemfizetése esetén, a biztosítás tárgyát képező káresemény pontosítása (pl. mikor nem fizet a biztosító), a szerződés felmondásának feltételei és következménye, milyen befektetési egységekhez kötheti a biztosított a megtakarítást, kiket lehet kedvezményezettként megjelölni stb. A vizsgázó azonosítja a kockázatokat is: tudja-e hosszabb távon fizetni a biztosítási díjat, ha túl kockázatos befektetési egységet választ esetleg csökkenhetnek a megtakarításai stb. A vizsgázó felsorol más megtakarítási formákat is, kitérve ezek előnyeire vagy kockázataira is: állampapírok vásárlása, önkéntes magánnyugdíj, megtakarítási számla vagy bankbetét.

B

A vizsgázó rögzíti, hogy a globalizáció a 20-21. századi politikai-gazdasági-kulturális folyamat, amelyet a világ legerősebb politikai és gazdasági szereplői nemzetközi intézményeken, jogi kereteken és médián keresztül formálnak.

A vizsgázó rögzíti, hogy a téma vitatott, hiszen a globális tendenciák mellett és ellen számos érvet sorakoztatnak fel. A globalizációnak lehetnek pozitív aspektusai (pl. a globális felmelegedést és ökológiai katasztrófát valószínűleg csak globális megállapodások tartóztathatják fel). Sokan a globális szabadkereskedelmet is pozitív hatásúnak tartják, hiszen az hozzájárul a gazdasági növekedéshez – ám ez ugyancsak vitatott. A kultúra területén a 21. században a globalizáció elsősorban az amerikai, illetve a nyugati transznacionális techcégek, hálózatok, médiaszolgáltatók (pl. Google, Facebook, Netflix, CNN) dominanciájaként jelenik meg, az angol nyelv, a nyugati filmek, kulturális termékek és mentalitás uralkodóvá válása a világ jelentős részén. A folyamat bizonyos esetekben színesíti a világot és nyitottabbá teszi az embereket (pl. a főzőműsorok számos nemzet konyhájának ételeit mutatják be), ám összességében inkább a homogenizáció felé mutat. A vizsgázó példákkal alátámasztva mutatja be a folyamatot, pl. a nemzetközi filmek alakjai

(pl. Harry Potter, a Trónok harca hősei) miként szorítják háttérbe a gyermekek tudatában a magyar mesehősök, illetve a magyar történelem alakjait, vagy a mediatizált világban miképp válnak néhány év alatt dominánssá bizonyos narratívák vagy mentalitások (pl. cancel culture). A vizsgázó megállapítja, hogy a kultúra globalizációjával szemben szükséges a jelentős állami szerepvállalás a nemzeti kultúra védelmében, ápolásában és erősítésében, ezekre példát hoz (nemzeti kulturális intézmények, nemzeti tematikájú filmek, írók és művészek, kulturális közösségek és programok támogatása). A vizsgázó utal rá, hogy a nemzeti kultúra sorvadása az egyénekből az identitás zavarát, a világ kulturális diverzitásának felszámolódása pedig az emberi civilizáció gyengülését jelentheti.